Topic :

"A Study on the status of Distance Education with Special Reference to Agomani Block."

চিলাৰায় মহাবিদ্যালয়
বিদ্যয়া তু প্ৰমুচ্যতে
স্থাপিত : ১৯৭৩ খৃঃ
গোলকগঞ্জ (অসম)

To,

The Department of Education
Chilarai College,Golakganj.

Guided by-

URBASHI REKHA ROY
Assistant Professor,
Department of Education,
Chilarai College, Golakganj

Submitted by-

MOWSUMI ROY
B.A.6th Sem.
Roll No. UA-201-164-0084
Regd. No. 20033742 of 2020-21
Department of Education,
Chilarai College, Golakganj

Topic :

A Study on the status of Distance Education with special reference to Agamoni, Block.

To,

The Department of Education
Chilarai College, Golakganj.

31/05/23

Guide by :-

URBASHI REKHA ROY
Asst Professor
Department of Education
Chilarai College, Golakganj

Submitted By :-

MOWSUMI ROY
Roll No. UA-201-164-0084
Reg No. 20033742
Deptt. Of Education
Chilarai College, Golakga

ACKNOWNLEDGEMENT

At the outset heartfelt gratitude and respect of highest order I must offer my acclaimed supervisor Urbashi Rekha Roy, Assistant Professor of Department of Education, Chilarai College, Golakganj for his consistent inspiration and motivation, valuable suggestions and illuminating guidance at different stages throughout of my work, she is my source of motivation, It was a great pleasure for me to work under his supervision.

I express my gratitude to Tarani Kanta Biswas, Head of the Department and other faculity members for their valuable suggestions, encouragement and advice from the time to time which helped me a lot to enrich study.

I offer special thanks to my friends who helps me a lot in conducting the work of the study and to my respondents who spared their valuable time in the course of the study and their confidential information with me without which I could never been able to see the project in the from.

Over and above all, I owe more than could express my deep sense of gratitude to my eldest brother for his inexhaustible support, inspiration and cooperation in every aspect of my life.

Date : 25/05/23 **Mowsumi Roy**

Place : Chilarai College, Golakganj

DECLARATION

I mr. Jagodish Ch Prodhani, hereby declare that this project work entitled, **" A study on the status of Distance Education with Special reference to Agomani,Block"** submitted by me under the supervision of maa'm Urbashi Rekha Roy, Assistant Professor, Department of Education, Chilarai College is my original work is done for the requirement of the B.A. Degree at Chilarai College.

Date : 25/05/23

Place : Department of Education

Chilarai College, Golakganj

Mowsumi Roy

Class : B.A. 6th Semester

Roll N : UA-201-164-0084

Registration No : 20033742

CONTENTS

CHAPTER-1

01. Introduction. —— 1–2
1.01 Need and importance of the Study. —— 3–4
1.02 Description of the Study area. —— 5–6
1.03 Objective of the Study. —— 7
1.04 The hypothesis. —— 8
1.05 Delimination of the Study. —— 9

CHAPTER-2

2.01 Meaning of the review of related literature. —— 10
2.02 Importance of review of related literature. —— 11–12
2.03 Objectives of review of related literature. —— 12–13
2.04 Review of related literature or analysis of the reviews. —— 14-15

CHAPTERS -3

3.01 Methodology. —— 16
3.02 Tools used for data collation. —— 16–18
3.03 Sources of data. —— 19–20

CHAPTER-4

Analysis and interpretation of the Study. —— 21– 31

CHAPTER-5

Concluding observations and suggestions.
(i) Mejor finding of the study —— 30–33
(ii) Suggestion —— 34 - 35
(iii) Conclusion —— 35 – 36

CHAPTER-1

প্ৰস্তাৱনা (Introduction)

দূৰস্থ শিক্ষা ব্যৱস্থা হৈছে গতানুগতিক শিক্ষাৰ এক প্ৰকাৰ। য'ত প্ৰচলিত আনুষ্ঠানিক শিক্ষাৰ নীতি-নিয়ম শিথিল কৰি তোলা হয়। দূৰস্থ শিক্ষাৰ ব্যৱস্থা হৈছে শিক্ষাৰ্থী প্ৰৱৃত্তি, মত, শিক্ষাগ্ৰহণকাৰীৰ সুবিধা-অসুবিধা আৰু প্ৰয়োজনৰ ওপৰত অধিক গুৰুত্ব দিয়া হয়। দূৰস্থ শিক্ষা ব্যৱস্থাত শিক্ষাৰ বাবে নমনীয় নীতি গ্ৰহণ কৰা হয়।

প্ৰচলিত সময়ত মানুহৰ মনত এটা ধাৰণা আছিল যে— শিক্ষা কেৱল বিদ্যালয়, মহাবিদ্যালয়, বিশ্ববিদ্যালয় আদি সামাজিক স্থাপিত আৰু আনুষ্ঠানিকভাৱে স্বীকৃত শিক্ষানুষ্ঠানতহে লাভ কৰিব পাৰি। অৰ্থাৎ, শিক্ষা লাভ কৰিবৰ বাবে অথবা শিক্ষিত লোক হ'বলৈ হ'লে মানুহে স্কুললৈ যাব লাগে। অৰ্থাৎ, সেই সময়ত ভবা হৈছিল যে— স্কুলঘৰলৈ নোযোৱা ব্যক্তিসকলক অজ্ঞ, নিৰক্ষৰ আৰু অশিক্ষিত। কিন্তু, বৰ্তমান এই পুৰণি ধাৰণাটোৰ ভ্ৰান্তি অনুভৱ কৰা হৈছে। আজিৰ সমাজত স্কুল বা শিক্ষা প্ৰতিষ্ঠানলৈ মানুহে নোযোৱাকৈও মানুহ শিক্ষিত বা শিক্ষালব্ধ হৈ উঠিব পাৰে। যিহেতু বিদ্যালয়ৰ চাৰিবেৰৰ মাজত আবদ্ধ থকা আনুষ্ঠানিক শিক্ষাই সমাজৰ সকলো মানুহৰ প্ৰয়োজন অনুসৰি শিক্ষাৰ চাহিদা পূৰণ কৰিব নোৱাৰে। আনুষ্ঠানিক শিক্ষাৰ পৰিসৰ সীমিত আৰু সমাজৰ বহুত লোক আনুষ্ঠানিক শিক্ষাৰ পৰা বঞ্চিত থাকে। এনে এটা পৰিস্থিতিত স্কুলীয়া শিক্ষাৰ বিকল্প ব্যৱস্থা এটাও ইতিমধ্যে গঢ় লৈ উঠিছে।

ইয়াক গতানুগতিক শিক্ষা প্ৰবাহো জনা যায়। গতানুগতিক শ্ৰেণী-শিক্ষা বা শিক্ষকৰ সান্নিধ্যত লাভ কৰা শিক্ষাৰ বিপৰীতে বৰ্তমান দূৰ-শিক্ষাৰ ধাৰণা আৰু ইয়াৰ পৰিকল্পনা কৰি উঠা হৈছে। সৰ্বশিক্ষাৰ কাৰ্যকৰীকৰণৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত এই দূৰশিক্ষাৰ প্ৰাসংগি-কতা আৰু বৃদ্ধি পাইছে।

পূৰ্বৰ শিক্ষক প্ৰধান শিক্ষাৰ পৰিৱৰ্তে বৰ্তমান এই শিক্ষা শিক্ষাৰ্থী প্ৰধান হৈ উঠিছে। প্ৰতিজন শিক্ষাৰ্থীয়ে শিক্ষাগ্ৰহণৰ বাবে দৈহিক ৰূপত স্কুলৰ শ্ৰেণীকক্ষত উপস্থিত হোৱাটো সম্ভৱপৰ নহয়। শিক্ষকৰ পৰিৱৰ্তে যান্ত্ৰিক ৰূপত যোগাযোগ স্থাপন কৰা কৰ্তৃ-পক্ষইহে দূৰত্ব শিক্ষাৰ দায়িত্ব গ্ৰহণ কৰে। আধুনিক প্ৰযুক্তিবিজ্ঞা-নে এই দূৰত্ব শিক্ষা সম্ভৱ কৰি তুলিছে। প্ৰচলিত শ্ৰেণীশিক্ষাৰ ব্যয় বাহুল্যতা, কষ্টসাধ্যতা আৰু শিক্ষকৰ একনায়কত্ববাদিতাৰ প্ৰভাৱৰ পৰা মুক্ত এই শিক্ষা ব্যৱস্থা।

দূৰত্ব শিক্ষাত শিক্ষকে শিক্ষাৰ্থীসকলক বিভিন্ন কিতাপ-পত্ৰ, আত্মশিক্ষা সঁজুলি, ৰেডিঅ', দৃশ্য-শ্ৰাব্য সঁজুলি আদি শিক্ষাৰ্থীসকলক শিক্ষা প্ৰদান কৰে। সমাজৰ উচ্চ-নীচ, জা-ধৰ্ম, ভাষা-সম্প্ৰদায় তথা দেহ-মানসিকভাৱে বাধাগ্ৰস্ত-লোকেও এই শিক্ষা সহজতে লাভ কৰিব পাৰে। এনে এক পৰিসৰৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাক ভিন্ন-ভিন্ন নামেৰে জনা যায়। ইয় ভিতৰত মুক্ত শিক্ষা, জনশিক্ষা, জনমাধ্যম শিক্ষা আদি বি-ভাৱে উল্লেখযোগ্য।

1.01 অধ্যয়নৰ প্ৰয়োজনীয়তা আৰু গুৰুত্ব (Needs and Importance of Study)

দূৰত্ব শিক্ষাক প্ৰয়োজনভিত্তিক শিক্ষা বুলিও জনা যায়। দূৰত্ব শিক্ষাই আজিৰ বিজ্ঞান-প্ৰযুক্তিৰ ওপৰত আধাৰিত শিক্ষাৰ প্ৰয়োজন পূৰণ কৰি তুলিব পাৰে। বৰ্তমান সময়ৰ শিক্ষা হৈছে দ্ৰুতভাৱে গতিশীল আৰু পৰিবৰ্তনশীল। শ্ৰেণীকক্ষৰ আনুষ্ঠানিক শিক্ষাই বৰ্তমান সময়ৰ শিক্ষাৰ প্ৰয়োজনসমূহ পূৰণ কৰিব নোৱাৰে। গতিকে, বৰ্তমান সময়ৰ শিক্ষাৰ প্ৰয়োজনসমূহ পূৰণ কৰিবৰ বাবে দূৰত্ব শিক্ষাৰ প্ৰয়োজনীয়তা আৰু গুৰুত্ব সম্পৰ্কে তলত আলোচনা কৰা হ'ল —

আজিৰ সমাজত সৰ্বসাধাৰণ লোকৰ মনত থকা সংকীৰ্ণতা আৰু সংৰক্ষণশীলতাৰ ভাব গুচাই সুস্থ, সু-ৰুচিপূৰ্ণ আৰু আধুনিকমনা কৰি তুলিবৰ বাবে দূৰত্ব শিক্ষাৰ প্ৰয়োজন। দৈহিকভাৱে অক্ষমতা থকা লোকসকলও মানসিক আৰু বৌদ্ধিক ক্ষমতা প্ৰয়োগ কৰি নিজৰ আৰু সমাজৰ প্ৰতি বৰঙণি যোগাবৰ বাবে দূৰত্ব শিক্ষাৰ প্ৰয়োজন। সকলোৰে বাবে শিক্ষা সম্ভৱ কৰি তুলিবৰ বাবে দূৰত্ব শিক্ষাই আনুষ্ঠানিক শিক্ষাৰ পৰা বঞ্চিত সমাজৰ ... -ম অঞ্চল, যাতায়তৰ বাবে পিছপৰা, বঞ্চিত সমাজৰ ... অঞ্চল, অনুসূচিত জাতি-জনজাতি, সংখ্যালঘু, মহিলা আৰু বৃত্তিত নিয়োজিত কৰ্মৰত ব্যক্তিসকলক শিক্ষাৰ প্ৰ...

-সমূহ পূৰণ কৰাত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰে। দূৰৱৰ্তী শিক্ষাৰ জৰিয়তে অৱসৰ সময়খিনি ব্যক্তিসকলে সফলভাৱে অতিবাহিত কৰাত সহায় কৰে। বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ প্ৰয়োজনৰ ফলত মানুহৰ অৱসৰ সময়ৰ পৰিমাণ বৃদ্ধি পাইছে। এই অৱসৰ সময়খিনি দুঃচিন্তা আৰু দুৰ্ভাৱনাৰে অতিবাহিত কৰাৰ পৰিবৰ্তে গঠনাত্মকভাৱে অতিবাহিত কৰাত দূৰৱৰ্তী শিক্ষাই সহায় কৰে। সমাজৰ প্ৰতিভাশালী আৰু সম্ভাৱনীয়তাপূৰ্ণ লোকসকল, যিয়ে শিক্ষাৰ উপযুক্ত পৰিৱেশৰ অভাৱত নিজৰ প্ৰতিভাসমূহ বিকশাই তুলিব নোৱাৰে। তেনেলোকৰ প্ৰতিভাসমূহ পুনৰুদ্ধাৰ কৰাত দূৰৱৰ্তী শিক্ষাই সহায় কৰে। আনুষ্ঠানিক শিক্ষাই সমাজৰ সকলো শিক্ষাৰ্থীক আমৰি লব নোৱাৰে। যিহেতু সীমিত পৰিসৰৰ শিক্ষাৰ পৰিবৰ্তে দূৰৱৰ্তী শিক্ষাই শিক্ষাৰ্থীৰ ভিন্নমুখী পাঠ্যক্ৰমৰ চাহিদা পূৰণ কৰে। আনুষ্ঠানিক শিক্ষাৰ সহায়কাৰী হিচাপে নব্য প্ৰযুক্তিৰ বিকাশৰ বাবে, জাতীয় লক্ষ্য পূৰণৰ বাবে তথা সমাজ আধুনিকীকৰণৰ বাবে দূৰৱৰ্তী শিক্ষাৰ গুৰুত্ব সৰ্বাধিক। ইয়াৰোপৰি আজিৰ কৰ্মজীৱনত আত্মপ্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰি উন্নতিৰ বাবে অৰ্থ উপাৰ্জন আৰু প্ৰশিক্ষণ গ্ৰহণ ~~একে~~ একেলগে চলাই যোৱাটো প্ৰয়োজন হৈ পৰিছে। এইক্ষেত্ৰত দূৰৱৰ্তী শিক্ষাই প্ৰয়োজন পূৰণ কৰাত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰে।

1.02 অধ্যয়নৰ ক্ষেত্ৰ বিৱৰণ (Description of the study area)

ধুবুৰী ভাৰতৰ অসম ৰাজ্যৰ এখন প্ৰশাসনিক জিলা। ধুবুৰী পুৰণি গোৱালপাৰা জিলাৰ সদৰ আছিল, যিখন জিলা ১৮৭৬ চনত ব্ৰিটিছ চৰকাৰে স্থাপন কৰিছিল। ১৮৮৩ চনত গোৱালপাৰা জিলাৰ বিভাজন ঘটাই ধুবুৰী জিলাৰ সৃষ্টি হৈছিল। ধুবুৰী জিলাৰ বিভিন্ন ঠাই সমূহৰ ভিতৰত আগমনি ঠাইখনক গৱেষণাৰ প্ৰকল্প অধ্যয়নৰ ক্ষেত্ৰ হিচাপে লোৱা হৈছে।

আগমনি হৈছে ধুবুৰী জিলাৰ এটা উপচহৰ অঞ্চল। আগমনি হৈছে ধুবুৰী জিলাৰ ঐতিহাসিক পটভূমিৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ঠাই। 'Agomoni' শব্দটো 'AGOMAN' শব্দৰ পৰা উৎপত্তি হৈছে। যাৰ অৰ্থ হ'ল– 'আগমন'। দুই গংগাধৰ নদীৰ পাৰৰ এলেকা ঐতিহাসিক তাৎপৰ্য্য থকা গ্ৰাম্য অঞ্চলত অৱস্থিত হৈ আছে। গাওঁখনৰ কিছু অংশ 'কালদোবা' আৰু শ্ৰেৰনগৰ আৰু মুঠ ৪১ খন গাওঁৰ ব্লক-পূৰ্বৰ বৃহৎ এলেকা হৈছে 'আগমনি'। আগমনি এলেকা প্ৰায় ২১৪ কিলোমিটাৰ ধুবুৰীৰ উত্তৰ-পশ্চিমে, ৫০ কি কিলোমিটাৰ দূৰত্বত, পশ্চিম বংগ সীমান্তৰপৰা ১২ কিলোমিটাৰ দক্ষিণে আৰু উত্তৰে ৮ কিলোমিটাৰ দূৰত্বত পূৱ বাংলাদেশ

কথিত আছে যে — ভাগৱতী বৈষ্ণৱধৰ্মৰ প্ৰধান প্ৰচাৰক মহাপুৰুষ শ্ৰী শ্ৰী শংকৰদেৱ, কোচৰাজ্যৰ ৰজা নৰনাৰায়ণ-ৰ ভায়েক চিলাৰায়ৰ ভতিজী ভুবনেশ্বৰীৰ লগত বিবাহ পাশত আবদ্ধ হৈছিল। তেতিয়া তেওঁলোকে গংগাধৰৰ নদীত নৌ-কাৰে যাত্ৰা কৰি আগমনি ঘাটত উপস্থিত হৈছিল, তেতিয়া-ৰ পৰা এই তীৰ্থখনৰ নাম আগমনি হয়।

আগমনি হৈছে এক ঘনজনবসতিপূৰ্ণ ঠাই। ১৯৬৩ চনত এক ভয়াবহ ঘূৰ্ণীবতাহে আগমনিৰ ওপৰেদি বৈ গৈ ঘৰ-দুৱাৰ, মানুহৰ জীৱন, আ-সামগ্ৰী আদি ধ্বংস কৰিছিল আৰু তেতিয়া আগমনিৰ নাম- সংবাদপত্ৰ, ৰেডি-অ' আৰু টিভিত প্ৰকাশিত হৈছিল। তেতিয়াৰ পৰা আগ-মনি অসমত সকলোৰে বাবে পৰিচিত হৈছিল।

আগমনি অঞ্চলটোত কেইবাটাও শিক্ষা প্ৰতিষ্ঠান অৱস্থিত হৈ আছে। আগমনি শিক্ষা প্ৰতিষ্ঠানসমূহৰ ভিতৰত কিছুমান হ'ল — প্ৰগতি কলেজ, আগমনি উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয়, নিম্নআবাস মাৰ্বিক স্কুল আগমনি, ১৪৭৮ নং আগাম[illegible] জেবি স্কুল, ১৯৫৭ নং বাংলা এল. পি. স্কুল, আগমনি জুনিয়[illegible] কলেজ ইত্যাদি। ইয়াৰোপৰিও আগমনিত আৰ্কেল অফিচ, পো[illegible] অফিচ, বিডিঅ' অফিচ, ইউকো বেংক, ষ্টেট বেংক, বন্ধনবেংক[illegible] হস্পিতাল আদি আছে। ইয়াৰোপৰি আগমনিৰ পশ্চিমে [illegible] কিলোমিটাৰ দূৰত (কালজোৰা) নামে এখন দ্বি-সাপ্তাহি[illegible] বজাৰ আছে।

বৰ্ণিত আছে যে — ভাগৱতী বৈষ্ণৱধৰ্মৰ প্ৰধান প্ৰচাৰক মহাপুৰুষ শ্ৰী শ্ৰী শংকৰদেৱ, কোচৰাজ্যৰ ৰজা নৰনাৰায়ণৰ ভায়েক চিলাৰায়ৰ ভতিজী কমলাপ্ৰিয়াৰ লগত বিবাহ পাশত আবদ্ধ হৈছিল। তেতিয়া তেওঁলোক গংগাধৰৰ নদীত নৌকাৰে যাত্ৰা কৰি আগমনি ঘাটিত উপস্থিত হৈছিল, তেতিয়াৰ পৰা সেই ঠাইখনৰ নাম আগমনি হয়।

আগমনি হৈছে এক ঘনজনবসতিপূৰ্ণ ঠাই। ১৯৬৩ চনত এক ভয়াবহ ঘূৰ্ণীবতাহে আগমনিৰ ওপৰেদি গৈ ঘৰ-দুৱাৰ, মানুহৰ জীৱন, আ-সামগ্ৰী আদি ধ্বংস কৰিছিল আৰু তেতিয়া আগমনিৰ নাম — সংবাদপত্ৰ, ৰেডিঅ' আৰু টিভিত প্ৰকাশিত হৈছিল। তেতিয়াৰ পৰা আগমনি অসমত সকলোৰে বাবে পৰিচিত হৈছিল।

আগমনি অঞ্চলখনত কেইবাটাও শিক্ষা প্ৰতিষ্ঠান অৱস্থিত হৈ আছে। আগমনি শিক্ষা প্ৰতিষ্ঠানসমূহৰ ভিতৰত কিছুমান হ'ল — প্ৰগতি কলেজ, আগমনি উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয়, নিম্নআবাস সাৰ্বিক স্কুল আগমনি, ১৪৭৬ নং আগমনি জেবি স্কুল, ১৯৮৭ নং বাংলা এল.পি. স্কুল, আগমনি জুনিয়ৰ কলেজ ইত্যাদি। ইয়াৰ উপৰিও আগমনিত সাৰ্কেল অফিচ, পোষ্ট অফিচ, বিডিঅ' অফিচ, ইউকো বেংক, ষ্টেট বেংক, বন্ধন বেংক, হস্পিতাল আদি আছে। ইয়াৰ উপৰি আগমনিৰ পশ্চিমে আধা কিলোমিটাৰ দূৰত (কালজোৰা) নামে এখন দ্বি-সাপ্তাহিক বজাৰ আছে।

Saat Boiny L.P Schoo
Shop chaudhury
Temporarily closed
Progati College, Agomani
Jamtala Rd

1.03 অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য (Objective of the Study) —

শিক্ষক সকলো স্তৰৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বয়স, বুদ্ধি, আৰ্থিক ক্ষমতা, শৈক্ষিক প্ৰয়োজন একে নহয়। সেয়েহে প্ৰতিটো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ শিক্ষাৰ শিক্ষাৰ প্ৰয়োজনসমূহ পূৰণৰ বাবে কিছুমান উদ্দেশ্য দাঙি ধৰা হ'ল —

(i) আনুষ্ঠানিক শিক্ষা গ্ৰহণত থকা সীমাবদ্ধতাবোৰ গুচাই সমাজৰ সকলো শ্ৰেণীৰ লোকৰ বাবে শিক্ষা সম্ভৱ কৰি তোলাটো দূৰত্ব শিক্ষাৰ উদ্দেশ্য।

(ii) সমাজৰ দুৰ্বল শ্ৰেণীৰ লোককো মিতব্যয়ীতাৰে শিক্ষা লাভ কৰি উঠিব পৰাটো হৈছে দূৰত্ব শিক্ষাৰ উদ্দেশ্য।

(iii) আনুষ্ঠানিক শিক্ষাৰ উচ্চপৰ্যায়ত অনাচিতভাৱে সৃষ্টি হৈ উঠা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ ভিৰ কমোৱাটো হৈছে দূৰত্ব শিক্ষাৰ উদ্দেশ্য।

(iv) শিক্ষিত শ্ৰেণীৰ লোকৰ মনত শিক্ষা গ্ৰহণৰ প্ৰতি সমগ্ৰ জীৱন-জুৰি আগ্ৰহ - অভিৰুচি সজাগ আৰু সক্ৰিয় কৰি তোলাটো দূৰত্ব শিক্ষাৰ উদ্দেশ্য।

(v) সমাজৰ বিভিন্ন শ্ৰেণীৰ লোকৰ মাজত থকা বৈষম্যৰ ভাব গুচাই সমতা, ভ্ৰাতৃত্ব আৰু সামাজিক ন্যায় স্থাপন কৰি তোলাটো দূৰত্ব শিক্ষাৰ উদ্দেশ্য।

(vi) সাম্প্ৰদায়িক কাৰণত লোকৰ মনত থকা ধৰ্ম সম্প্ৰদায়ৰ সংকীৰ্ণ মনোভাব গুচাই আন্তৰ্জাতিক সদ্ভাৱ আৰু বুজাপৰাৰ ভাব গঢ়ি তোলাটো দূৰত্ব শিক্ষাৰ উদ্দেশ্য।

1.04 পূৰ্বানুমান (The Hypothesis)

পূৰ্বানুমান হৈছে এটা ধাৰণা বা বিবৃতি, যিটো আজলী ভাৱে বা ক্ষণস্থায়ীভাৱে সত্য বুলি ধৰি লোৱা হয়। পূৰ্বানুমানিক ধাৰণা অবিহনে গৱেষণা লক্ষ্যবিহীন পথভ্ৰষ্ট হ'ব পাৰে। গতিকে, যিকোনো পূৰ্বৰ ধাৰণা, অনুমান কল্পনা আদি এজন গৱেষকক গৱেষণা কাৰ্যত নিয়ন্ত্ৰিত ভাৱে আগবঢ়াই নিয়ে। তাই গৱেষণাৰ সমৰ্থিত গৱেষণাৰ পূৰ্বানুমান ধাৰণা বুলি কোৱা হয়।

প্ৰস্তাৱিত ধাৰণাৰ বাবে গৱেষকে কিছু পূৰ্বানুমানিক ধাৰণা গঠন কৰিছে। এই ধাৰণাসমূহ হ'ল —

(i) দূৰৱৰ্তী শিক্ষা লাভ কৰিবৰ বাবে লৰা-ছোৱালী দুয়োটাকে সমান আগ্ৰহী কৰি তুলিব লাগে।

(ii) দূৰৱৰ্তী শিক্ষাই আগ্ৰহী সকল লৰা-ছোৱালী সকলৰ মনত অন্ধ-বিশ্বাস, কু-সংস্কাৰ আদি ভাব নোহোৱা কৰি তুলিব লাগে।

(iii) দূৰৱৰ্তী শিক্ষাৰ ব্যৱস্থাসমূহ শিক্ষাৰ বিভিন্ন কাৰ্যৰ লগত সম্পৰ্ক ৰাখি আগুৱাই যাব লাগে।

(iv) দূৰৱৰ্তী শিক্ষাই ব্যয়-বহুলতা, কৰ্ম-সাধ্যতা আৰু শিক্ষা প্ৰৱণতা হ্ৰাস কৰিব পাৰে।

(v) মানুহৰ মনত গণতান্ত্ৰিক আদৰ্শ, নীতি-পদ্ধতি আদি দূৰৱৰ্তী শিক্ষাই বাস্তৱ ৰূপ দিব পাৰে।

1.05 অধ্যয়নৰ সীমাবদ্ধতা (Delimitation of the Study)

বিষয় বা অধ্যয়নৰ সীমাবদ্ধতা বুলিলে সাধাৰণতে নিৰ্ধাৰিত বিষয়টোৰ বাবে কোনেধৰণৰ সীমা বান্ধি দিয়া হৈছে সেইটোকে বুজায়। সময়ৰ নাটনিৰ বাবে গৱেষণা কাৰ্যত সকলো বিষয় বিস্তৃতভাৱে সামৰি লোৱা সম্ভৱ নহয়। সেয়েহে গৱেষণা কাৰ্যত কিছু-কিছু দিশত সীমাবদ্ধ কৰি লোৱা হৈছে।

প্ৰস্তাৱিত গৱেষণাটিত্তো গৱেষক অধ্যয়নটোৰ কিছুমান সীমাবদ্ধতা অৱলম্বন কৰিছে। সেই দিশসমূহৰ তলত আলোচনা কৰা হ'ল —

(i) এই অধ্যয়নটো কেৱল আগমণি অঞ্চলটোৰ বাবে সীমাবদ্ধ।

(ii) এই অধ্যয়নটো কেৱল প্ৰগতি কলেজ আগমণিৰ দূৰস্থ শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক সামৰি লোৱা হৈছে।

(iii) এই অধ্যয়নটো কেৱল শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰী আৰু দূৰস্থ শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মাজত সীমাবদ্ধ।

(iv) এই অধ্যয়নটো কেৱল দূৰস্থ শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ শিক্ষিক প্ৰয়োজন সমূহ পূৰণৰ ক্ষেত্ৰত সীমাবদ্ধ।

CHAPTER-2

বিষয়ৰ লগত সংগতি থকা সাহিত্যৰ পুনৰীক্ষণ (Review of Related literature) ——

2.01 বিষয়ৰ লগত সংগতি থকা সাহিত্যৰ পুনৰীক্ষণৰ অৰ্থ (Meaning of the review of related literature) ——

কোনো এটা গৱেষণা বা অধ্যয়নৰ সমস্যা নিৰ্বাচন, উদ্দেশ্য নিৰ্ধাৰণ আৰু প্ৰকল্প নিৰ্মাণৰ বাবে সাহিত্যৰ পুনৰীক্ষণ হৈছে মূল ভিত্তিস্বৰূপ। মূলতঃ গৱেষকে সকালো গৱেষণাৰ বাবে হাতত লোৱা বিষয়ৰ সমস্যাৰ লগত সম্পৰ্ক থকা সাহিত্যৰ পুনৰীক্ষণ বুলি কোৱা হয়। ই গৱেষণাৰ বাবে তাত্ত্বিক ভেটি হিচাপে কাম কৰে আৰু গৱেষকক গৱেষণাৰ প্ৰকৃতি নিৰ্ধাৰণত সহায় কৰে। ই হৈছে এক সৃজনীমূলক আৰু গভীৰভাৱে অধ্যয়ন কৰা কাৰ্য, যিয়ে গৱেষকক প্ৰয়োজনীয় অভিজ্ঞতা প্ৰদান কৰি প্ৰকল্পটোৰ বাবে মানসিকভাৱে প্ৰস্তুত কৰি তোলে। সাহিত্যৰ পুনৰীক্ষণে প্ৰকল্প বিষয়টোৰ লগত সংগতি থকা আগতীয়াকৈ উপলব্ধ সাহিত্যৰ অনুসন্ধান কৰা আৰু তাৰ সংশ্লেষণ কৰি সাৰাংশিত প্ৰকাশ কৰাটোক বুজায়। কিন্তু ই তথ্যৰ অনুসন্ধান কৰাটোক নুবুজায়। ই হৈছে বিভিন্ন আলোচনী, গৱেষণাপত্ৰ, বাতৰি কাকত, গ্ৰন্থপঞ্জী আদিৰ পৰা পোৱা সাহিত্যৰ চমু ব্যাখ্যা কৰা কিছুমান টোকা। যিবোৰ প্ৰকল্পৰ দিশ নিৰ্দেশক হিচাপে কাম কৰে। এই ধৰণৰ সাহিত্যৰ অধ্যয়নে গৱেষকক হাতত লোৱা গৱেষণাৰ বাবে তথ্য আহৰণ কৰাত সহায় কৰে।

গতিকে, গৱেষকে সমস্যা বা গৱেষণাৰ মূল বিষয়বস্তুৰ লগত সম্পৰ্কযুক্ত সাহিত্যৰ অধ্যয়ন কৰা গৱেষণাৰ বাবে বাঞ্ছনীয়।

২.০২ বিষয়ৰ লগত সংগতি থকা সাহিত্যৰ পুনৰীক্ষণৰ গুৰুত্ব (Importance of Review of Related literature) —

বিষয়ৰ লগত সংগতি থকা সাহিত্যৰ পুনৰীক্ষণ কৰাটো প্ৰত্যেকজন গৱেষণাৰ এক প্ৰয়োজনীয় পদক্ষেপ। কাৰণ — গৱেষক বা প্ৰকল্প কৰ্তাজনে প্ৰকল্প কাৰ্য কৰিবলৈ লোৱা বিষয়টোৰ লগত সংগতি থকা আন বিষয়ৰ ওপৰত পূৰ্বতে কোনো গৱেষকে কেনেধৰণৰ গৱেষণা কৰিছে, তেওঁ কি তথ্য সংগ্ৰহ কৰিছে, গৱেষণাৰ ফলাফল কি পাইছে, এই বিষয়ে জানিলে প্ৰকল্প কৰ্তাজন প্ৰকল্প কাৰ্যত আগবাঢ়ি যোৱাত সম্পূৰ্ণ সহায় কৰিব। গতিকে, প্ৰকল্প কাৰ্যত বিষয়ৰ লগত সংগতি থকা সাহিত্যৰ অধ্যয়ন অতি প্ৰয়োজন। প্ৰকল্প কাৰ্যত বিষয়ৰ লগত সংগতি থকা সাহিত্যৰ পুনৰীক্ষণৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ বিষয়ে তলত উল্লেখ কৰা হ'ল —

(i) বিষয়ৰ লগত সংগতি থকা সাহিত্যৰ পুনৰীক্ষণ প্ৰত্যেকজন প্ৰকল্প কৰ্তাৰ বাবে প্ৰয়োজনীয়। কাৰণ — ই তেওঁক আধুনিক ধ্যান-ধাৰণাৰ লগত সম্পৰ্ক থকা তথ্য সংগ্ৰহ কৰাত সহায় কৰে।

(ii) সাহিত্যৰ পুনৰীক্ষণে প্ৰকল্প কৰ্তাজনক তেওঁৰ সাহিত্যৰ বিষয়ে বা তেওঁৰ সমস্যাৰ লগত জড়িত আগতে কৰা বিভি[illegible] গৱেষণা বা প্ৰকল্প বিষয়ে নিৰ্ভুল তথ্যৰ যোগান ধৰে।

(iii) কোনো গৱেষণা বা প্ৰকল্প কাৰ্যৰ পৰিকল্পনা আৰু প[illegible]চালনা কৰিবলৈ এই স্তৰ প্ৰয়োজনীয়।

(iv) সাহিত্যৰ পুনৰীক্ষণে গৱেষণা বা প্ৰকল্প অধ্যয়নৰ বাবে লোৱা তথ্যৰ প্ৰমাণ নকল কৰাটো পৰিহাৰ কৰে।

(v) সাহিত্যৰ পুনৰীক্ষণে বিভিন্ন সমস্যাৰ বাবে উত্তৰ যোগান ধৰে।

(vi) সাহিত্যৰ পুনৰীক্ষণে প্ৰকল্প কৰ্তাজনক প্ৰমাণ অনুসৰি পূৰ্বানুমানিক ধাৰণা গঠন কৰাত সহায় কৰাৰ উপৰিও ইয়াৰ নিয়ম বান্ধি দিয়ে।

সৰ্বশেষত ইয়াকে ক'ব পাৰি যে— এই ক্ষেত্ৰতো প্ৰকল্প কাৰ্যত পথপ্ৰদৰ্শক হিচাপে কাম কৰে।

2.03 বিষয়ৰ সৈতে সংগতি থকা সাহিত্যৰ পুনৰীক্ষণৰ উদ্দেশ্য (objective of related literature)

বিষয়ৰ সৈতে সংগতি থকা সাহিত্যৰ পুনৰীক্ষণ সময়কামী আৰু পৰিশ্ৰমৰ কাম। কিন্তু গৱেষণা এটাৰ ভিত্তি গঢ় দি তোলাত ই অতি ফলদায়ক। গৱেষণাৰ এই সাহিত্যৰ পুনৰীক্ষণ কাৰ্যটোৰ বিভিন্ন উদ্দেশ্যৰ ভিতৰত তলৰ কেইটামান বিশেষ উদ্দেশ্য হ'ল—

(i) প্ৰকল্প কৰ্তাজন বা গৱেষকক পুথিগত, তত্ত্বগত আৰু কাৰ্যগত জ্ঞান প্ৰদান কৰা।

(ii) প্ৰকল্প কৰ্তাজনৰ পূৰ্বানুমানিক ধাৰণাবোৰ নিৰ্ণয় কৰাত সহায় কৰা।

(iii) নিজ প্ৰকল্প কাৰ্যৰ লগত আনৰ প্ৰকল্প কাৰ্যৰ তুলনামূলক অধ্যয়নত সহায় কৰা।

(iv) সাহিত্যৰ পুনৰীক্ষণৰ প্ৰধান উদ্দেশ্য হৈছে— গৱেষণাৰ বিষ

কৰা

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

২.০৭ বিষয়ৰ উপৰিত সংশ্লিষ্ট সকল সাহিত্যৰ পুনৰীক্ষণৰ অথবা পূৰ্ব গৱেষণা সমূহৰ বিশ্লেষণ (Review of the related literature or analysis of the Previous research)—

প্ৰস্তাবিত বিষয়ৰ লগত প্ৰত্যক্ষ আৰু পৰোক্ষভাৱে সম্পৰ্কিত সকল সাহিত্যৰ আৰু বিভিন্ন গৱেষণাৰ কাৰ্যসমূহৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ তলত দিয়া হ'ল—

(i) অনু ৰাজা ৰাও (২০০৮)

তেওঁলোকে কৈছিল যে— বৰ্তমানৰ গৱেষণা পত্ৰখনে সৰ্বাংগীন বৃদ্ধিৰ সামাজিক ভিত্তি বুজিবলৈ আৰু ভাৰতীয় সমাজৰ বঞ্চিত শ্ৰেণীৰ লোকৰ অনুভূতি জনজাতিৰ বাবে উপায় বুলিও কৰি তোলাৰ প্ৰয়াস কৰিব লাগে।

(ii) ডেবৰা জয় বাৰ্জিৰ (২০০৯)

চীন আৰু ভাৰতত উচ্চশিক্ষাৰ সাক্ষৰতা আৰু স্নাতক স্তৰৰ হাৰ বৃহৎ পৰিমাণে বৃদ্ধি পোৱা আৰু দূৰশিক্ষাৰ আৰু প্ৰশিক্ষণৰ পাঠ্যক্ৰমৰ ওপৰত গুৰুত্ব বৃদ্ধি হোৱা দেখা গৈছে। এই প্ৰতিবেদনত চীন আৰু ভাৰতৰ দূৰশিক্ষাৰ সামঞ্জস্য আৰু অসংগতি আৰু নীতিৰ ৰূপ ৰেখা দাঙি ধৰিছে।

(iii) আওলী ত্ৰিবেদী আৰু কল্পনা গুপ্ত (২০১০)

লেখকসকলৰ মতে, এই প্ৰবন্ধটোৰ মূল উদ্দে[শ্য] হৈছে মুকলি আৰু দূৰশিক্ষাত পাৰামৰ্শৰ মান উন্নতি কৰাৰ [...] লগত জড়িত বিভিন্ন দিশ চিনাক্ত কৰা। দূৰশিক্ষাৰ [illegible]

দূৰ শিক্ষা আৰু শিক্ষাৰ্থীৰ মাজত বিভিন্ন ব্যৱস্থা, দূৰ শিক্ষাত গুণগত মান বজাই ৰখাত শিক্ষক পৰামৰ্শদাতাৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা আলোচনা কৰা হৈছে আৰু দূৰ শিক্ষাৰ পৰামৰ্শৰ মান-দণ্ড বজাই ৰখাৰ বাবে TQM ৰ ভিত্তিত কিছুমান ব্যৱস্থাৰ পৰামৰ্শ দিয়া হৈছে।

(v) ইষা দেৱী বৰুৱা (২০১১)

এই গৱেষণা পত্ৰখনৰ লক্ষ্য হৈছে অডিএল ব্যৱস্থাত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক ধৰি ৰখাৰ ওপৰত ই-লাৰ্নিং প্ৰযুক্তিৰ প্ৰভাৱ আৰু মূল্যায়ন জানিব পৰা। ছাত্ৰ-ছাত্ৰী ধৰি ৰখাৰ ওপৰত ই-লাৰ্নিং প্ৰযুক্তিৰ প্ৰভাৱৰ মূল্যায়নৰ উদ্দেশ্যে ইন্দিৰা গান্ধী ৰাষ্ট্ৰীয় মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়ক আদৰ্শ বিশ্ববিদ্যালয় হিচাপে লোৱা হৈছে আৰু IGNOU আঞ্চলিক কেন্দ্ৰ, গুৱাহাটীক কেন্দ্ৰ হিচাপে লৈ ই-লাৰ্নিঙৰ ওপৰত জানিবলৈ লোৱা হৈছে।

CHAPTER-3

3.01 পদ্ধতি (Methodology) —

প্ৰস্তাৱিত অধ্যয়নটো কৰিবলৈ ক্ষেত্ৰভিত্তিক অধ্যয়ন পদ্ধতি বাছনি কৰা হয়। এই অধ্যয়ন কৰিবৰ বাবে ধুবুৰী জিলাৰ অন্তৰ্গত আগমনি অঞ্চলৰ 'প্ৰগতি কলেজ'ক লৈ জৰীপ পদ্ধতি (Survey Method)ৰ ভিত্তিত তথ্য সংগ্ৰহ কৰা হয়। এই প্ৰগতি কলেজখনৰ বিষয়িক অৱস্থাসমূহ চিনাক্তকৰণ কৰাৰ বাবে চেষ্টা কৰা হয়। ইয়াৰ বাবে কলেজখনৰ নিম্নোক্ত ব্যক্তিসকলক তথ্য সংগ্ৰহ কৰাৰ বাবে সাক্ষাৎ কৰা হয়।

এওঁলোক হ'ল —

(i) কলেজৰ প্ৰধান শিক্ষক।

(ii) কলেজৰ সহকাৰী শিক্ষক।

(iii) ছাত্ৰ-ছাত্ৰী।

ধুবুৰী জিলাৰ আগমনি অঞ্চলত অৱস্থিত আগমনি প্ৰগতি কলেজখনৰ দূৰত্ব শিক্ষাৰ বিষয়ে জানিবলৈ অধ্যয়নকাৰীয়ে নিজেই কলেজখনলৈ গৈছিল। 'প্ৰগতি কলেজ আগমনিৰ' বিষয়িক অৱস্থাসমূহ আৰু দূৰত্ব শিক্ষাৰ ব্যৱস্থাসমূহৰ বিষয়ে তথ্য সংগ্ৰহ কৰিবলৈ নমুনা পদ্ধতিৰ ব্যৱহাৰ কৰা হয়।

3.02 তথ্য সংগ্ৰহৰ সঁজুলি (Tools used for data collection) —

প্ৰস্তাৱিত বিষয়ৰ আৱশ্যকীয় তথ্য সংগ্ৰহ কৰিবলৈ কিছুমান উপযোগী সঁজুলি ব্যৱহাৰ কৰা হয়। সেইবোৰৰ চমু আভাস তলত দিয়া ধৰণৰ —

1. প্ৰশ্নতালিকা (Questionnaire)

বিভিন্ন ব্যক্তিৰ পৰা তথ্য সংগ্ৰহ কৰিবলৈ এখন সুসম্পূৰ্ণ প্ৰশ্নতালিকা প্ৰস্তুত কৰা হয়। আগমনি অঞ্চলৰ প্ৰগতি কলেজখনৰ বিভিন্ন তথ্য সংগ্ৰহ কৰিবলৈ এই প্ৰশ্নতালিকাখন প্ৰস্তুত কৰা হয়। তালিকাখনত কলেজখনত বিষয়ক অৱস্থা সম্পৰ্কীয় বিভিন্ন তথ্য আৰু দূৰত্ব শিক্ষাৰ ব্যৱস্থা সম্পৰ্কে বিভিন্ন প্ৰশ্ন সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। তালিকাখনত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা প্ৰধান তথ্যবোৰ হ'ল—

(i) আগমনি প্ৰগতি কলেজখনৰ সাধাৰণ তথ্য।

(ii) ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ নাম ভৰ্তিৰ তথ্য।

(iii) দূৰত্ব শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ সা-সঁজুলিৰ তথ্য।

(iv) দূৰত্ব শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে বিশুদ্ধ খোৱা-পানীৰ ব্যৱস্থা আছে নে নাই।

2) নিৰীক্ষণ (Observation)

প্ৰাথমিক তথ্য সংগ্ৰহৰ বাবে নিৰীক্ষণ পদ্ধতি হৈছে এক গুৰুত্বপূৰ্ণ আধাৰ। ক্ষেত্ৰ-অধ্যয়নৰ সময়ত বিষয়ভিত্তিক অৱস্থা বিষয়ে জানিবলৈ উক্ত কলেজখনলৈ গৈ কলেজৰ সা-সঁজুলি, ভঁৰাল, খোৱা-পানী, যাতায়তৰ ব্যৱস্থা, শ্ৰেণীকোঠা, আচবা-সনাময় শৌচাগাৰ, শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰীৰ মাজত অনুপাত, [illegible]-ৰ অৱস্থা, আদি পৰ্যবেক্ষণ কৰি তাৰ পৰা তথ্য সংগ্ৰহ কৰা হয়।

1. প্ৰশ্নাৱলী (Questionnaire)

বিভিন্ন ব্যক্তিৰ পৰা তথ্য সংগ্ৰহ কৰিবলৈ এখন সুন্দৰ-পূৰ্ণ প্ৰশ্নাৱলী প্ৰস্তুত কৰা হয়। আগমনি প্ৰগতি কলেজখনৰ বিভিন্ন তথ্য সংগ্ৰহ কৰিবলৈ এই প্ৰশ্নাৱলীখন প্ৰস্তুত কৰা হয়। তালিকাখনত কলেজখনত বিষয়ভিত্তিক আৰু অন্যান্য বিদ্যমান তথ্য আৰু দূৰত্ব শিক্ষাৰ ব্যৱস্থা সম্পৰ্কে বিদ্যমান তথ্য সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে। তালিকাখনত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা প্ৰধান তথ্যসমূহ হ'ল—

(i) আগমনি প্ৰগতি কলেজখনৰ সাধাৰণ তথ্য।

(ii) ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ নাম ভৰ্তিৰ তথ্য।

(iii) দূৰত্ব শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ সা-সুবিধাৰ তথ্য।

(iv) দূৰত্ব শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে বিশুদ্ধ খোৱা-পানীৰ ব্যৱস্থা আছে নে নাই।

২) নিৰীক্ষণ (Observation)

প্ৰত্যক্ষ তথ্য সংগ্ৰহৰ বাবে নিৰীক্ষণ পদ্ধতি হৈছে এক গুৰুত্বপূৰ্ণ আধাৰ। ক্ষেত্ৰ-অধ্যয়নৰ সময়ত বিষয়ভিত্তিক অৱস্থাৰ বিষয়ে জানিবলৈ উক্ত কলেজখনলৈ গৈ কলেজৰ সা-সুবিধা, পুথি-ভঁৰাল, খোৱা-পানী, যাতায়তৰ ব্যৱস্থা, শ্ৰেণীকোঠা, আচবাবপত্ৰ, আলোকময় শৌচাগাৰ, শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰীৰ মাজত অনুপাত, বিদ্যুৎ-ৰ অৱস্থা, আদি পৰ্যবেক্ষণ কৰি তাৰ পৰা তথ্য সংগ্ৰহ কৰা হয়।

③ সাক্ষাৎকাৰ (Interview)

প্ৰস্তাৱিত বিষয় অধ্যয়ন কৰা আৱশ্যকীয় তথ্য, অধ্যয়ন কৰি সাক্ষাৎকাৰ ব্যৱস্থা কৰা হয়। প্ৰস্তাৱিত গৱেষণাৰ তথ্য সংগ্ৰহৰ বাবে 'প্ৰগতি কলেজ আগমনিৰ' প্ৰধান শিক্ষকৰ উপস্থিতিত কৰা হয়। লগতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু আন-আন শিক্ষকৰ লগত সাক্ষাৎকাৰ কৰা হয়।

তথ্য সংগ্ৰহৰ বাবে অধ্যয়নৰ নিৰ্দিষ্ট 'প্ৰগতি কলেজ আগমনি'ত ভ্ৰমণ কৰা হয়। নিৰ্দিষ্ট ব্যক্তিসকলক ব্যক্তিগতভাৱে সাক্ষাৎ কৰা হয় আৰু তথ্য সংগ্ৰহ কৰা হয়। এইক্ষেত্ৰত নিৰ্দিষ্ট ব্যক্তিৰ লগত তথ্য সংগ্ৰহ কৰিবলৈ সু-সম্পৰ্ক স্থাপন কৰা, তেওঁলোক মাজত, নিৰ্ভৰযোগ্য তথ্য সংগ্ৰহ কৰাৰ বাবে উপযুক্ত পৰিৱেশ সৃষ্টি কৰাত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰে।

④ সমীক্ষাসূচী (Survey Schedule)

প্ৰশ্নাৱলীৰ উপৰিও বিভিন্ন সমস্যা আৰু তাৰ লগত জড়িত আনুসংগিক তথ্য সংগ্ৰহ কৰিবলৈ এখন আৰ্থ-সামাজিক সমীক্ষা অনুসৰি প্ৰস্তুত কৰা হয়। উক্ত অনুসূচীত 'প্ৰগতি কলেজ আগমনিৰ' বিষয়ক অৱস্থা আৰু দূৰত্ব শিক্ষাৰ ব্যৱস্থা সম্পৰ্কে বিভিন্ন গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে। এইবোৰৰ ভিতৰত প্ৰগতি কলেজ আগমনিৰ শ্ৰেণীকোঠা, আচবাবপত্ৰ আদিৰ বিষয়ে দূৰত্ব শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে পুথিভঁৰালৰ সুবিধা, অনাময় শৌচাগাৰৰ ব্যৱস্থা, দৃশ্য-শ্ৰাব্য সঁজুলিৰ ব্যৱস্থা আছে নে নাই আদি সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে।

২.০৩ উৎসৰ তথ্য (Source of data)

প্ৰস্তাৱিত গৱেষণাৰ তথ্য-পাতিসমূহ প্ৰধানতঃ দুই প্ৰকাৰৰ উৎসৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰা হয় —

(i) প্ৰাথমিক তথ্য (Primary data) ।

(ii) গৌণ তথ্য (Secondary data) ।

(i) প্ৰাথমিক তথ্য (Primary data)

প্ৰাথমিক তথ্যৰ ভিতৰত ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নত লাভ কৰা তথ্য-পাতি, প্ৰশ্ন আৰু সমীক্ষা অনুসূচীৰদ্বাৰা সংগ্ৰহ কৰা হয় । তথ্যপাতি, নিৰীক্ষণৰদ্বাৰা প্ৰাপ্ত তথ্য-পাতি আদিয়ে প্ৰধান। এই গৱেষণা কাৰ্যত লাভ কৰা তথ্যসমূহ হ'ল — কলেজৰ শ্ৰেণীকোঠা নিৰ্মাণৰ ব্যৱস্থাৰ তথ্য, কলেজৰ দৃশ্য-শ্ৰাব্য সঁজুলি, পুথিভঁৰাল, আচবাব পত্ৰ, শৌচালয়, খোৱাপানীৰ ব্যৱস্থা ইত্যাদি। ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নৰ সময়ত বিভিন্ন ব্যক্তিৰ লগত সাক্ষাৎ কৰি এই প্ৰাথমিক তথ্যসমূহ সংগ্ৰহ কৰা হয় । এই তথ্যবোৰ উক্ত গৱেষণাৰ প্ৰাথমিক তথ্য ।

(ii) গৌণ তথ্য (Secondary data)

প্ৰাথমিক তথ্যৰ উপৰিও গৱেষণা কাৰ্য সম্পন্ন কৰাৰ অৰ্থে কিছুমান গৌণ তথ্যৰ উপৰত গুৰুত্ব দিয়া হয়। গৌণ তথ্যৰ ভিতৰত 'প্ৰগতি কলেজ আগমনিৰ ভৌতিক-সুবিধাৰ বিষয়ে জানিবলৈ অধ্যয়ন কৰা বিভিন্ন গ্ৰন্থ, আলোচনী, বাতৰি কাকত আদি অধ্যয়ন কৰা হয় । তাৰোপৰি বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ কিতাপ অধ্যয়ন কৰা হয় আৰু এই বিষয়ৰ লগত সম্পৰ্কিত

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

বিভিন্ন প্ৰবন্ধ আদিৰ পৰাও তথ্য সংগ্ৰহ কৰা হয়। বিষয়বস্তুৰ সম্যক জ্ঞান লাভ কৰিবলৈ লোকপিয়লৰ পৰা পোৱা তথ্য, ইন্টাৰনেটৰ পৰা পোৱা তথ্য আৰু 'Block' কাৰ্যৰ পৰা পোৱা তথ্যও সংগ্ৰহ কৰা হয়। এই তথ্যবোৰেই হ'ল— উক্ত গৱেষণাৰ গৌণ তথ্য।

CHAPTER-4

4. প্ৰাপ্ত তথ্যৰ বিন্যাস আৰু বিশ্লেষণ (Analysis and Interpretation of data)

গৱেষণাৰ প্ৰক্ৰিয়াৰ তথ্যৰ ফলাফল জানিবলৈ প্ৰয়োজনীয় তথ্যৰ বিশ্লেষণ আৰু ব্যাখ্যা বিভিন্ন মাধ্যমৰ প্ৰশ্নাৱলীৰ জৰিয়তে সংগ্ৰহ কৰা তথ্যসমূহৰ বিশ্লেষণ আৰু ব্যাখ্যা কৰা হয় যাতে মুখ্য সিদ্ধান্ত আৰু বিধি সাধাৰণীকৰণ লোৱা হয়। তথ্য বিশ্লেষণত কৌশল গুণগত আৰু পৰিমাণগত দুয়োটা প্ৰকৃতিৰ। ব্যাখ্যাৰ অৰ্থ হ'ল— বিশ্লেষণ কৰা তথ্যবোৰত অতি অৰ্থ যোগ কৰা আৰু বিশেষ সম্বন্ধৰ নিষ্কৰ্ষ লওয়া। ব্যাখ্যা প্ৰক্ৰিয়াতো মূলতঃ ফলাফল দেখুৱাব পৰা আৱশ্যক মোৰ তথ্যসমূহ প্ৰতিবিম্বিত উপযুক্ত পৰিসংখ্যা কৌশল ব্যৱহাৰ কৰি পৰিমাণগত আৰু গুণগত দুয়োটা দিশতে উপযুক্তভাৱে বিশ্লেষণ কৰা হ'ব।

তথ্যৰ বিশ্লেষণ তথ্যৰ বৰ্ণনা চিত্ৰৰ পুনৰ সংকলন আৰু মূল্যায়ন কৰিবলৈ পৰিসংখ্যাগত আৰু যুক্তিসংগত কৌশল বিশেষ পদ্ধতিগতভাৱে প্ৰয়োগ কৰাৰ প্ৰক্ৰিয়া। প্ৰশ্নাৱলীৰ জৰিয়তে সংগ্ৰহ কৰা তথ্যসমূহ ব্যাখ্যা বিশ্লেষণত উদ্দেশ্য টেবুলত উপযুক্তভাৱে সজাই তোলা হৈছে। অধ্যয়ন আৰু বিশ্লেষণৰ বাবে শতাংশ পাই তথ্যগ্ৰামত ব্যৱহাৰ কৰা হয়। বিশ্লেষণ আৰু ব্যাখ্যাৰ বাবে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক প্ৰশ্নাৱলী-ৰ লক্ষ্য উত্তৰদাতা আছিল। এই প্ৰশ্নাৱলীত বিচাৰি উলিওৱাৰ প্ৰয়োজনীয় প্ৰায় সকলো সামৰি লোৱা সকলো বিশ্লেষণৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হৈছে। বৰ্তমান অধ্যয়নৰ বাবে অনুসন্ধানকাৰীয়ে তথ্য বিশ্লেষণ আৰু ব্যাখ্যাৰ বা পৰিসংখ্যাৰ শতাংশ কৌশল ব্যৱহাৰ কৰিছিল।

তালিকা – ১

...গতি কলেজ আগমনিৰ স্নাতক শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে উপযুক্ত শ্ৰেণী ...কোঠাৰ ব্যৱস্থা আছে নে নাই, তাৰ প্ৰতিক্ৰিয়া ——

প্ৰতিষ্ঠানৰ নাম	প্ৰতিক্ৰিয়া	উত্তৰদাতা	শতাংশ
প্ৰগতি কলেজ আগমনি	আছে	৫	২৫%
	নাই	১৫	৭৫%

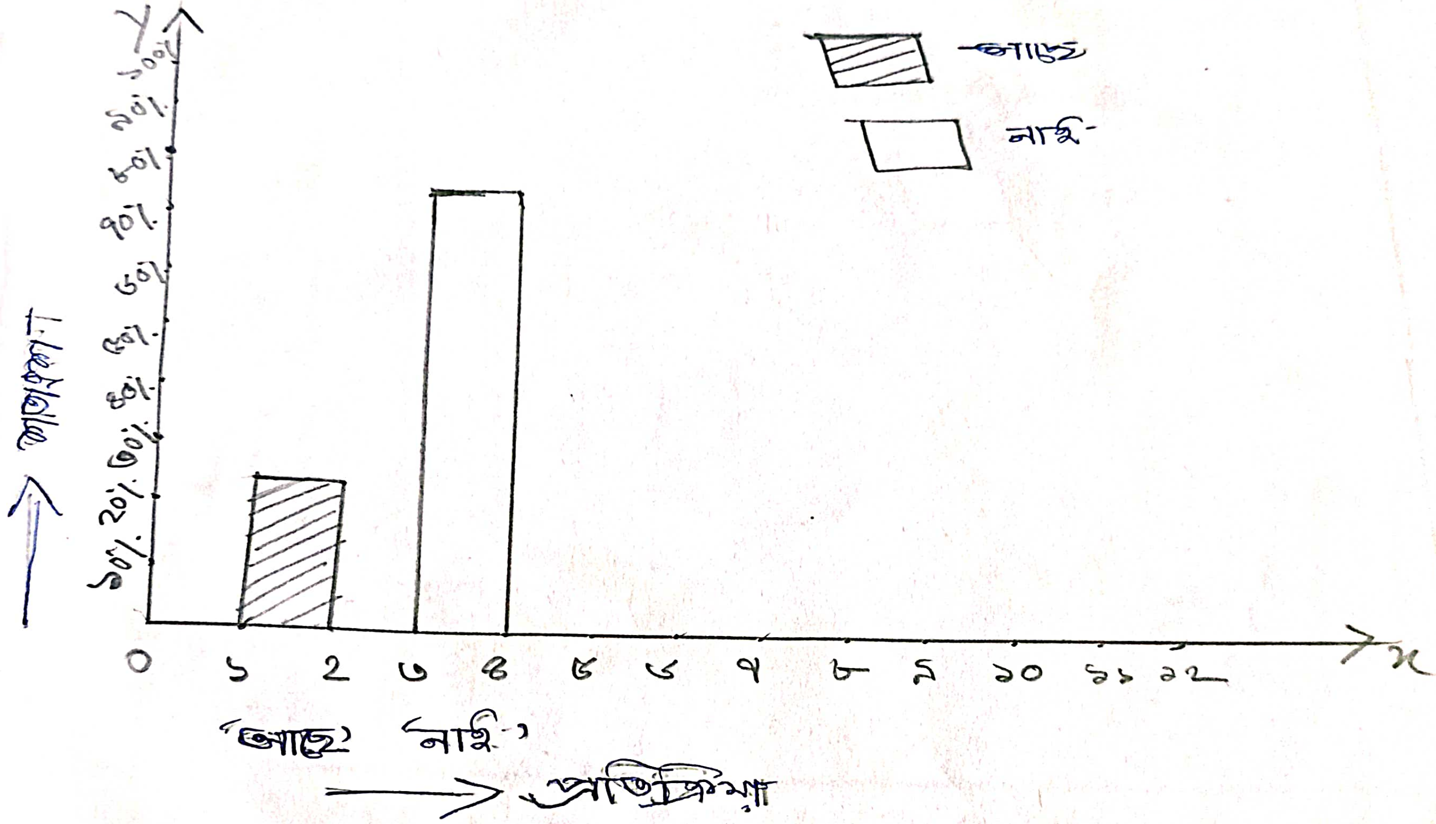

...ং তালিকা বিশ্লেষণ —— উক্ত তালিকাখন বিশ্লেষণ কৰি দেখা ...ছু যে — 'প্ৰগতি কলেজ' আগমনিৰ ২৫% শিক্ষাৰ্থীয়ে কলেজ-...তে উপযুক্ত শ্ৰেণীকোঠাৰ ব্যৱস্থা আছে বুলি কৈছে আৰু ৭৫% ...াৰ্থীয়ে নাই বুলি কৈছে।

তালিকা – 2

প্ৰগতি কলেজ আগমনিৰ দূৰত্ব শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে উপযুক্ত শিক্ষক আছে নে নাই, তাৰ প্ৰতিক্ৰিয়াৰ তালিকা—

প্ৰতিষ্ঠানৰ নাম	প্ৰতিক্ৰিয়া	উত্তৰদাতা	উত্তৰদাতাৰ শতাংশ
প্ৰগতি কলেজ আগমনি	আছে	৬	৩০%
	নাই	১৪	৭০%

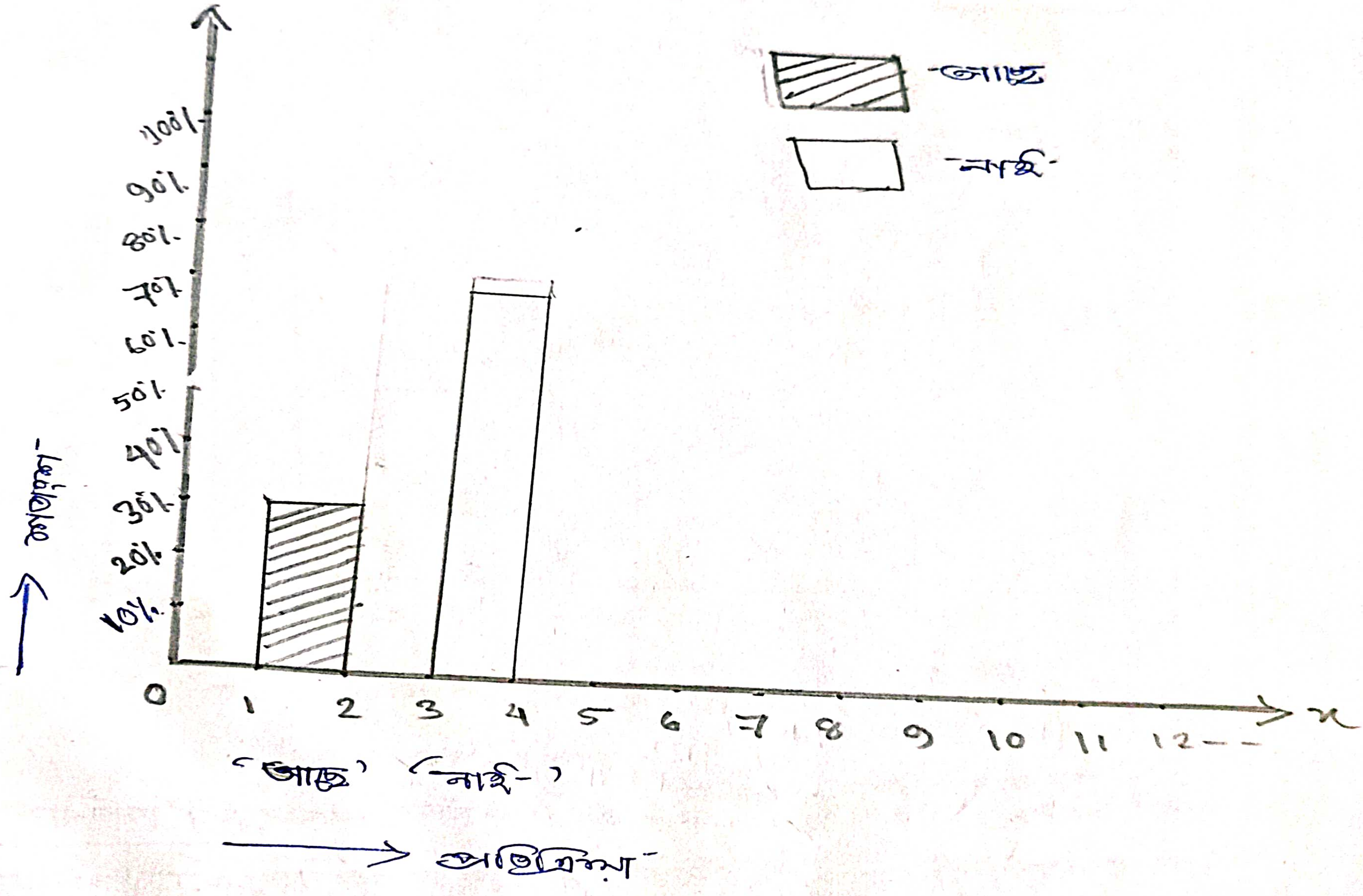

2 তালিকা বিশ্লেষণ — উক্ত তালিকাৰ পৰা দেখা গৈছে যে – প্ৰগতি কলেজখনৰ ৩০% শিক্ষাৰ্থীয়ে উক্ত প্ৰতিষ্ঠানখনত উপযুক্ত শিক্ষক আছে বুলি কৈছে আৰু ৭০% শিক্ষাৰ্থীয়ে নাই বুলি কৈছে।

[illegible]

[illegible]

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

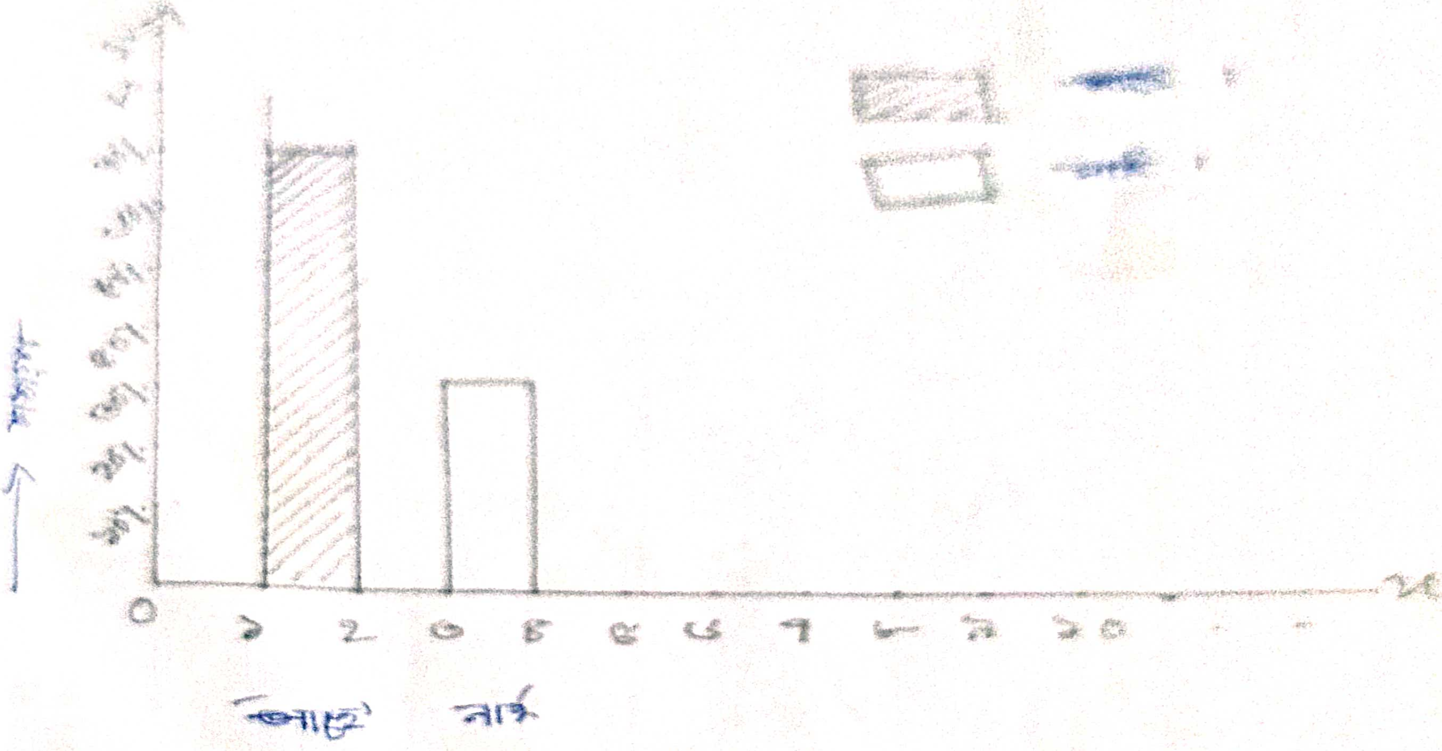

...ং তালিকা বিশ্লেষণ — উক্ত অনুসন্ধান বিশ্লেষণ কৰিবলৈ পোৱা যায় যে — প্ৰগতি বালিকা-
...কামনিৰ দূৰত্ব শিক্ষাৰ ৭০% শিক্ষাৰ্থীয়ে এই শিক্ষাৰ প্ৰতি
...আগ্ৰহী আৰু বাকী ৩০% শিক্ষাৰ্থীয়ে শিক্ষাৰ প্ৰতি আগ্ৰহী-
...হ'ব পৰা নাই বুলি কৈছে।

তালিকা নং — ৪

প্ৰগতি কলেজ 'আগমনি' কলেজসমূহৰ দুখন শিক্ষাৰ্থী (অসমাজৰ) সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাবে সমুহৰ কৰি তুলিব পাৰিছেনে নাই — তাৰ প্ৰতিক্ৰিয়াৰ তালিকা—

প্ৰতিষ্ঠানৰ নাম	প্ৰতিক্ৰিয়া	উত্তৰদাতা	শতাংশ
প্ৰগতি কলেজ আগমনি	হয়	৮	৪০%
	নহয়	১২	৬০%

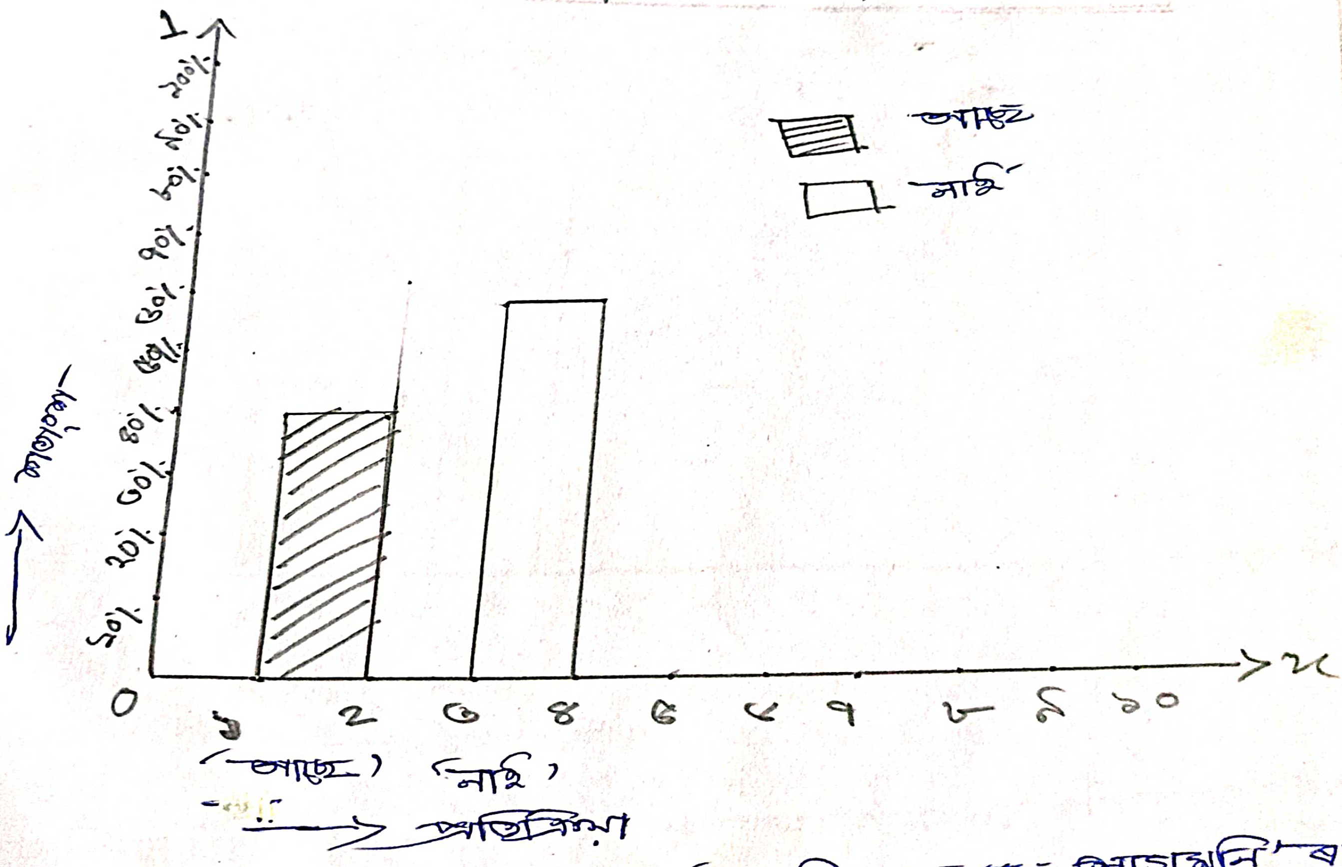

ং তালিকা বিশ্লেষণ কৰি দেখা যায় — 'প্ৰগতি কলেজ আগমনি'ৰ ...ষিক প্ৰতিষ্ঠানসমূহত সকলো শ্ৰেণীৰ বাবে দুখন শিক্ষা সমুহৰ কৰি- ...লাৰ ক্ষেত্ৰত ৪০% হয় আৰু ৬০% ~~...~~ 'নহয়' বুলি কৈছে।

তালিকা নং- ৫

প্ৰগতি বালিকা আগমনি দূৰত্ব শিক্ষাৰ কেন্দ্ৰত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে বালিকাসকলৰ প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ ব্যৱস্থা আছে নে নাই— তাৰ প্ৰতিক্ৰিয়াৰ তালিকা ——

প্ৰতিষ্ঠানৰ নাম	প্ৰতিক্ৰিয়া	উত্তৰদাতা	শতাংশ
প্ৰগতি বালিকা আগমনি	আছে	৬	৩০%
	নাই	১৪	৭০%

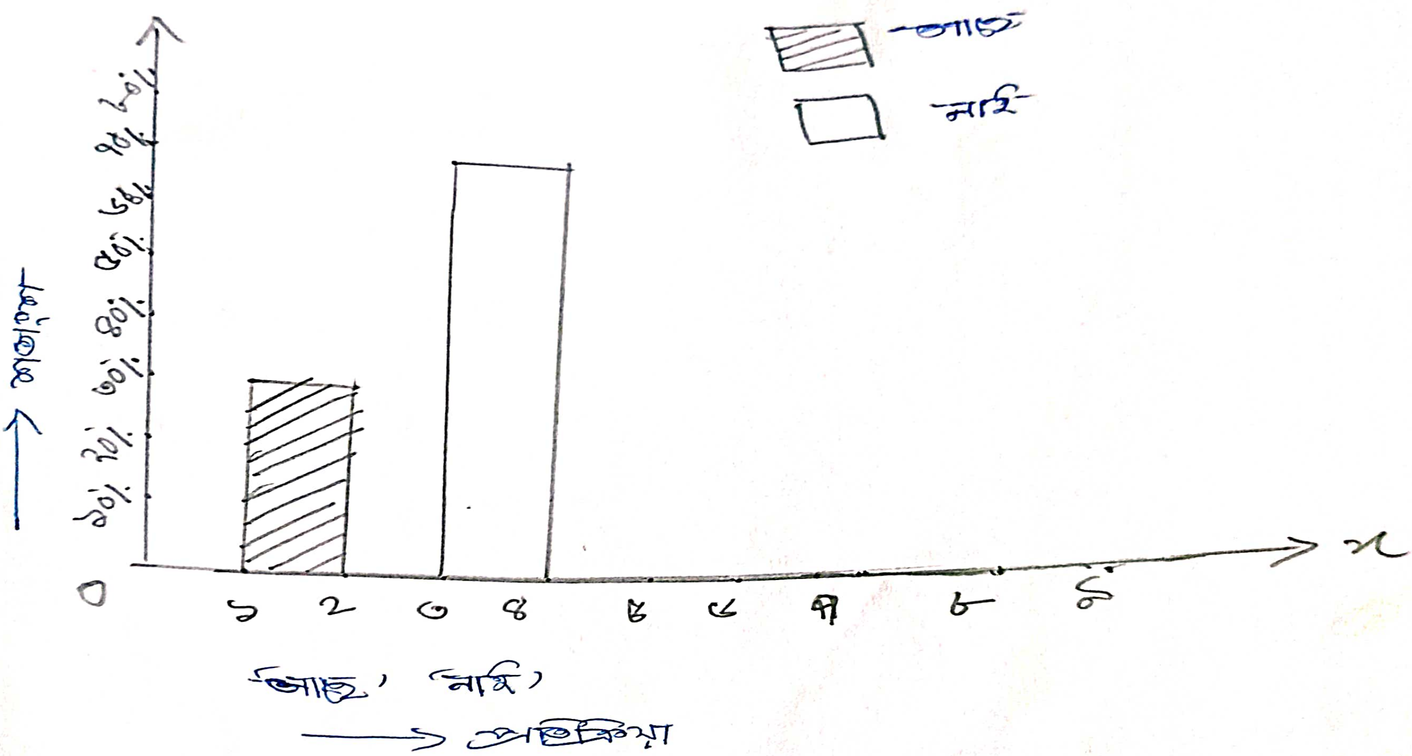

৫নং তালিকা বিশ্লেষণ— উক্ত তালিকাখন বিশ্লেষণ কৰি দেখা গ'ল যে— আগমনি বালিকাসকলৰ দূৰত্ব শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ সংখ্যা ৩০% শিক্ষাৰ্থীয়ে আছে, আৰু ৭০% শিক্ষাৰ্থীয়ে নাই বুলি কৈছে।

তালিকা নং- ৬

প্ৰগতি কলেজ আগমনিৰ দূৰত্ব শিক্ষাৰ কেন্দ্ৰত থকা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে উপযুক্ত শিক্ষণ সামগ্ৰী আছে নে নাই— তাৰ প্ৰতিক্ৰিয়াৰ তালিকা—

প্ৰতিষ্ঠানৰ নাম	প্ৰতিক্ৰিয়া	উত্তৰদাতা	শতাংশ
প্ৰগতি কলেজ আগমনি	আছে	৫	২৫%
	নাই	১৫	৭৫%

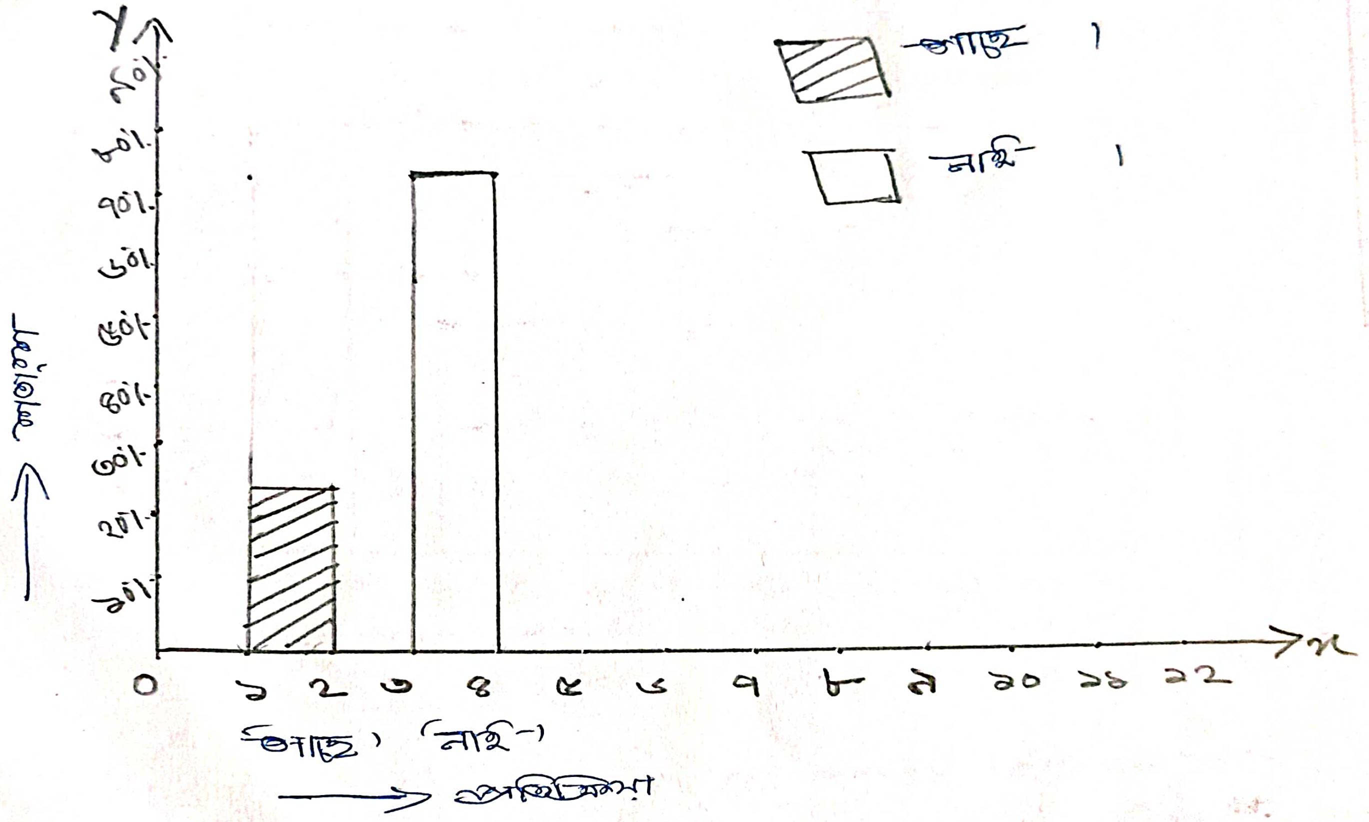

৬ নং তালিকা বিশ্লেষণ — উক্ত তালিকাৰ পৰা দেখা গৈছে যে— প্ৰগতি কলেজ আগমনি, এই শিক্ষিক প্ৰতিষ্ঠানখনত দূৰত্ব শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে ২৫% ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে প্ৰয়োজনীয় শিক্ষণ সামগ্ৰী আছে বুলি আৰু ৭৫% ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে নাই বুলি কৈছে।

তালিকা নং- ৬

প্ৰগতি কলেজ আগমনিৰ দূৰত্ব শিক্ষাৰ কেন্দ্ৰত থকা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে উপযুক্ত শিক্ষণ সামগ্ৰী আছে নে নাই– তাৰ প্ৰতিক্ৰিয়াৰ তালিকা–

প্ৰতিষ্ঠানৰ নাম	প্ৰতিক্ৰিয়া	উত্তৰদাতা	শতাংশ
প্ৰগতি কলেজ আগমনি	আছে	৫	২৫%
	নাই	১৫	৭৫%

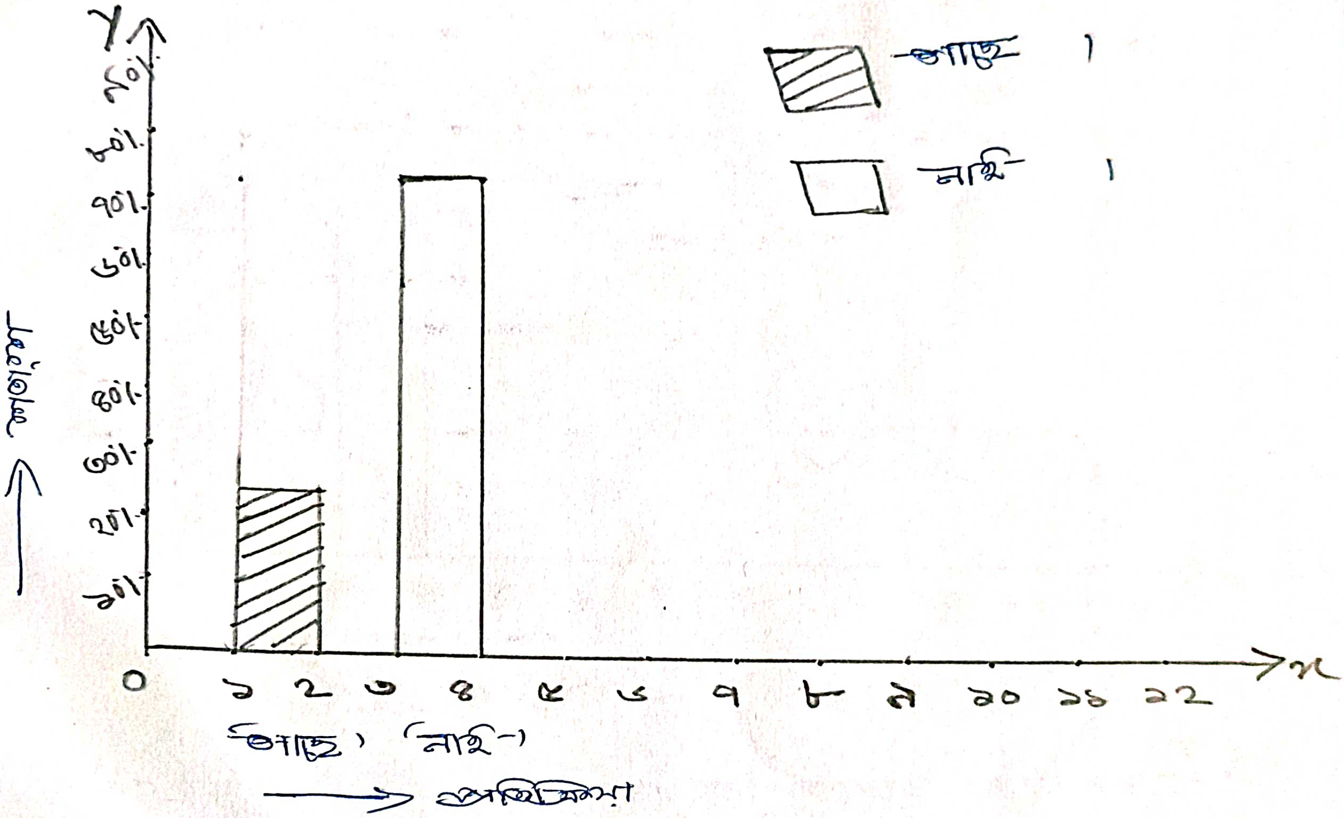

৬ নং তালিকা বিশ্লেষণ — উক্ত তালিকাৰ পৰা দেখা গৈছে যে– প্ৰগতি কলেজ আগমনি, শিক্ষক প্ৰতিষ্ঠানখনত দূৰত্ব শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে ২৫%, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে প্ৰয়োজনীয় শিক্ষণ সামগ্ৰী আছে, বুলি আৰু ৭৫% ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে নাই বুলি কৈছে।

...ত কলেজসমূহ— তালিকা নং-৭

যে-চুটীয়া আগমনিত দূৰশিক্ষাত গৱেষণামূলক কাৰ্যসূচীৰ অভিযোজে আসৰ কৰিব পাৰিছেনে নাই— তাৰ প্ৰতিক্ৰিয়াৰ তালিকা—

প্ৰতিষ্ঠানৰ নাম	প্ৰতিক্ৰিয়া	উত্তৰদাতা	শতাংশ
প্ৰগতি কলেজ আগমনি	হয়	১০	৫০%
	নহয়	১০	৫০%

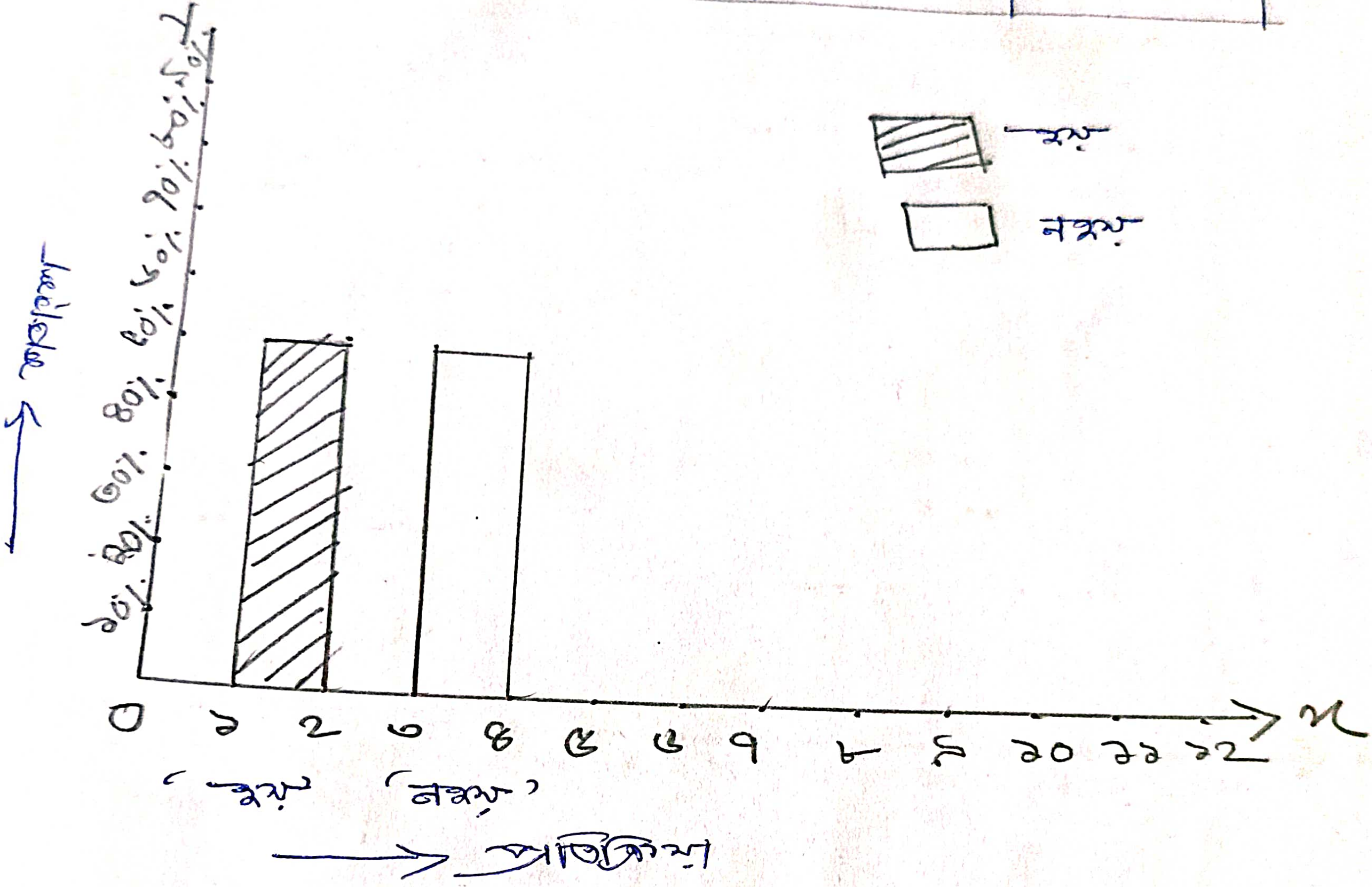

...নং তালিকা বিশ্লেষণ — উক্ত তালিকাখন বিশ্লেষণ কৰি ...পোৱা যায় যে— 'প্ৰগতি কলেজ আগমনি' দূৰশিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছা...সকলক যাতে গৱেষণামূলক কাৰ্যসূচীৰ শিক্ষাত অভিযোজিত কৰা...ত ৫০% 'হয়' আৰু ৫০% নহয় বুলি কৈছে।

তালিকা – ৮

প্ৰগতি কলেজখনৰ দ্বৈত শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলৰ গৱেষণামূলক কাৰ্যসূচীৰ বাবে দৃশ্য-শ্ৰাব্য সঁজুলি সমূহৰ ব্যৱস্থা আছে নে নাই— তাৰ প্ৰতিক্ৰিয়াৰ তালিকা —

প্ৰতিষ্ঠানৰ নাম	প্ৰতিক্ৰিয়া	উত্তৰদাতা	শতাংশ
প্ৰগতি কলেজ আগমনি	আছে	৭	৩৫%
	নাই	১৩	৬৫%

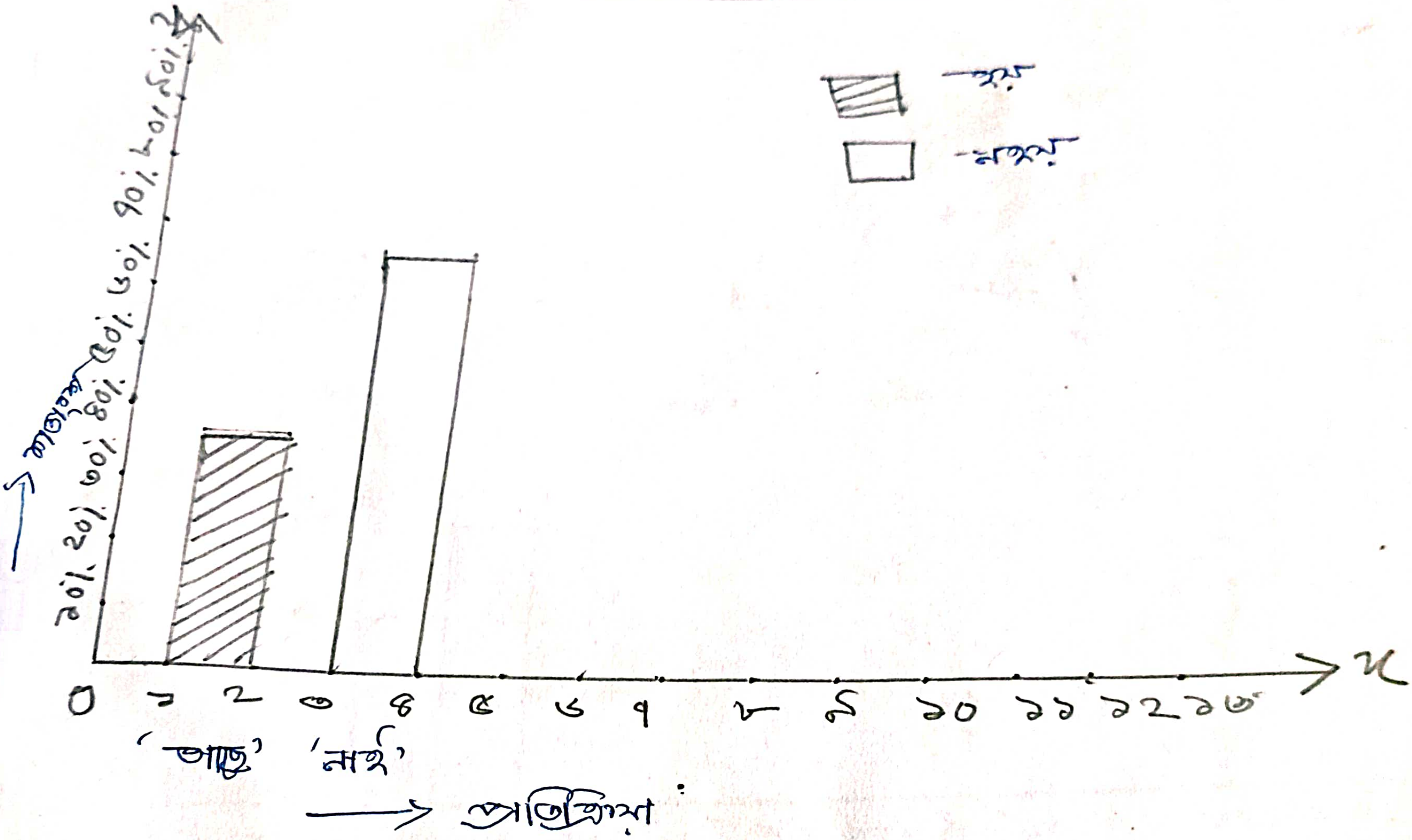

৮নং তালিকা বিশ্লেষণ — উক্ত তালিকাখন বিশ্লেষণ কৰি দেখা যায় যে— প্ৰগতি কলেজ আগমনিৰ দ্বৈত শিক্ষাত যে গৱেষণামূলক কাৰ্যসূচীৰ বাবে দৃশ্য-শ্ৰাব্য সঁজুলি সমূহ আছে ৩৫% আছে আৰু ৬৫% নাই বুলি কৈছে।

CHAPTER-5

৫.০১ গৱেষণাৰ দ্বাৰা পোৱা মূল তথ্য (Major finding of the Study) ——

অধ্যয়নটো সমাপ্ত কৰাৰ পাছত আৱশ্যকীয় তথ্য দিয়া তথ্যবোৰ পাইছো ——

গৱেষকে প্ৰস্তাৱিত গৱেষণাটোৰ বাবে আগমনি ব্লকৰ অন্তৰ্গত 'প্ৰগতি কলেজ আগমনি' কলেজখনক বাছি লৈছো। এই গৱেষণাটো অধ্যয়ন কৰি দেখা গৈছে যে— কলেজখনৰ বিষয়ৰ অৱস্থা, শিক্ষণ সামগ্ৰী, উপযুক্ত শ্ৰেণীকোঠা, পুথি-ভঁৰালৰ ব্যৱস্থা আছে যদিও দূৰবৰ্তী শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে ক্ষেত্ৰত কিছু সমস্যা থকা দেখা যায়। নমুনাৰ বাবে মুঠ '২০' জন ছাত্ৰ-ছাত্ৰী লোৱা হৈছে। ইয়াৰে ১৪ জনী ছোৱালী আৰু ৬ জন ল'ৰা। অৰ্থাৎ ইয়াৰ শতাংশৰ হাৰ ক্ৰমে ৭০% ছোৱালী আৰু ৩০% ল'ৰা।

গতিকে, সৰ্বমুঠ ২০টা নমুনাৰ দ্বাৰা গৱেষকে এইটো জানিব পাৰিছো যে— 'প্ৰগতি কলেজ আগমনি' দূৰবৰ্তী শিক্ষাত ল'ৰাৰ তুলনাত ছোৱালী সংখ্যা বেছি।

'প্ৰগতি কলেজ আগমনি' দূৰবৰ্তী শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে উপযুক্ত শ্ৰেণীকোঠাৰ ব্যৱস্থা আছে নে নাই সেই বিষয়ে গৱেষণা কৰি দেখিবলৈ পোৱা গৈছে যে— মুঠ ২০ জন নমুনাৰ দ্বাৰা ১৫ জনে অৰ্থাৎ, ৭৫% নমুনাই

ঋণাত্মক উত্তৰ প্ৰদান কৰিছে আৰু ৫ জন অৰ্থাৎ ২৫% নমুনাই ধনাত্মক উত্তৰ প্ৰদান কৰিছে।

'প্ৰগতি কলেজ আগমনি' দূৰত্ব শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে উপযুক্ত শিক্ষাৰ ব্যৱস্থা আছে নে নাই, এই বিষয়ে গৱেষণা কৰি দেখিবলৈ পোৱা গৈছে যে— মুঠ ২০ জন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ ৬ জনে অৰ্থাৎ ৩০% নমুনাই ধনাত্মক উত্তৰ প্ৰদান কৰিছে আৰু ১৪ জন অৰ্থাৎ ৭০% নমুনাই ঋণাত্মক উত্তৰ প্ৰদান কৰিছে।

'প্ৰগতি কলেজ আগমনিৰ' দূৰত্ব শিক্ষাই সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক শিক্ষাৰ প্ৰতি আগ্ৰহী কৰি তুলিব পাৰিছেনে নাই এই বিষয়ে গৱেষণা কৰি দেখা গ'ল যে— মুঠ ২০ জন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ ১৪ জনে অৰ্থাৎ ৭০% নমুনাই ধনাত্মক উত্তৰ প্ৰদান কৰিছে আৰু ৬ জনে অৰ্থাৎ ৩০% নমুনাই ঋণাত্মক উত্তৰ প্ৰদান কৰিছে।

'প্ৰগতি কলেজ আগমনি' কলেজখনৰ সমাজৰ সকলো শ্ৰেণী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক শিক্ষা সম্পূৰ্ণ কৰি তুলিব পাৰিছেনে নাই এই বিষয়ে গৱেষণা কৰি দেখা গ'ল যে— মুঠ ২০ জন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ ৮ জনে অৰ্থাৎ ৪০% নমুনাই ধনাত্মক উত্তৰ প্ৰদান কৰিছে আৰু ১২ জন অৰ্থাৎ ৬০% নমুনাই ঋণাত্মক উত্তৰ প্ৰদান কৰিছে।

প্ৰগতি কলেজখনৰ দূৰত্ব শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে পুথি ভঁৰালৰ ব্যৱস্থা আছে নে নাই, অনুসন্ধিৎসুৰ গৱেষণা কৰি দেখা যায় যে— মুঠ ২০ জন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ ৬ জনে অৰ্থাৎ, ৩০% শিক্ষাৰ্থীয়ে 'আছে' আৰু ১৪ জনে অৰ্থাৎ ৭০% শিক্ষাৰ্থীয়ে নাই বুলি কৈছে।

'প্ৰগতি কলেজ আগমনি' দূৰত্ব শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত শ্ৰব্য সংযুক্ত শিক্ষণ সা-সঁজুলিৰ ব্যৱস্থা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে আছে নে নাই,- অনুসন্ধিৎসুৰ গৱেষণা কৰি দেখা যায় যে— কলেজখনৰ মুঠ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ ৫ জনে অৰ্থাৎ ২৫% ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে আছে আৰু ১৫ জনে অৰ্থাৎ, ৭৫% ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে নাই বুলি কৈছে।

'প্ৰগতি কলেজ আগমনি' দূৰত্ব শিক্ষাত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক গৱেষণামূলক কাৰ্যসূচীৰ জৰিয়তে দূৰত্ব শিক্ষাত আগ্ৰহী কৰি তুলিব পাৰিছেনে নাই,-অনুসন্ধিৎসুৰ গৱেষণা কৰি দেখা যায় যে— মুঠ ২০ জন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ ১০ জনে অৰ্থাৎ ৫০% 'হয়' আৰু ১০ জনে অৰ্থাৎ, ৫০% ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে উত্তৰ প্ৰদান কৰিছে।

'প্ৰগতি কলেজ আগমনি' দূৰত্ব শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত গৱেষণামূলক কাৰ্যসূচীৰ বাবে দৃশ্য-শ্ৰাব্য সা-সঁজুলিৰ ব্যৱস্থা আছেনে নাই, অনুসন্ধিৎসু-ৰ দ্বাৰা গৱেষণা কৰি দেখা যায় যে— মুঠ ২০ জন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ জনে অৰ্থাৎ, ৩৫% 'আছে' আৰু ১৩ জনে অৰ্থাৎ ৬৫% ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে নাই বুলি কৈছে।

প্ৰগতি কলেজ আগমনিৰ দূৰত্ব শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক দূৰত্ব শিক্ষাৰ প্ৰতি আগ্ৰহী কৰি তুলিব পাৰিছেনে নাই, এইক্ষেত্ৰত গৱেষণা কৰি দেখা যায়— মুঠ ২০ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ ১২ জনে অৰ্থাৎ ৬০% নমুনাই ধনাত্মক উত্তৰ প্ৰদান কৰিছে আৰু ৮ জনে অৰ্থাৎ ৪০% ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে ঋণাত্মক উত্তৰ প্ৰদান কৰিছে।

প্ৰগতি কলেজ আগমনিৰ দূৰত্ব শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাৰে (Uniform)ৰ ব্যৱহাৰৰ বিষয়ে গৱেষণা কৰি দেখা যায় যে— মুঠ ২০ জন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ ২০ জনে অৰ্থাৎ ১০০% নমুনাই ধনাত্মক উত্তৰ প্ৰদান কৰিছে। এইক্ষেত্ৰত কোনোজন শিক্ষাৰ্থীয়ে ঋণাত্মক উত্তৰ প্ৰদান কৰা নাই।

5.02 পৰামৰ্শ (Suggestion)

আভায়নি অঞ্চলৰ অন্তৰ্গত 'প্ৰগতি কলেজ আভায়নি' শিক্ষক প্ৰতিষ্ঠানখন শিক্ষা দিয়াত উন্নতি যদিও দূৰত্ব শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত কিছুমান সমস্যা দেখা যায়। গতিকে, এই সমস্যাবোৰ আঁতৰাব নোৱাৰিলে দূৰত্ব শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত উন্নতি সাধন কৰাটো অসম্ভৱ। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল হৈছে দেশৰ ভৱিষ্যত। তেওঁলোকক উপযুক্ত শিক্ষা প্ৰদান কৰিলেহে দেশৰ সৰ্বাংগীন বিকাশত অৰিহণা যোগাব পাৰিব। এইক্ষেত্ৰত দূৰত্ব শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত সমান গুৰুত্ব দিব লাগে। যিহেতু এই শিক্ষা ব্যৱস্থা শিক্ষাৰ্থীৰ আগ্ৰহৰ ওপৰত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰে। গতিকে, শিক্ষকে এই ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ আগ্ৰহ-অভিৰুচি অনুসৰি বৃত্তি ভিত্তিক শিক্ষাৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় সা-সামগ্ৰীৰ যোগান ধৰিব লাগে আৰু শিক্ষাৰ প্ৰয়োজন অনুসৰি বৃত্তি ভিত্তিক। সেইবোৰ প্ৰণয়নৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিব লাগে। এইক্ষেত্ৰত দূৰত্ব শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত কিছুমান পৰামৰ্শ আগবঢ়োৱা হৈছে সেইবোৰ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল —

(i) কলেজখনত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে উপযুক্ত পুথিভঁৰালৰ ব্যৱস্থা আছে যদিও দূৰত্ব শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে ই প্ৰয়োজন পূৰণ কৰিব পৰাকৈ উপযুক্ত পুথিভঁৰালৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।

(ii) কলেজখনত শিক্ষণীয় আহিলা-পাতিসমূহৰ ব্যৱস্থা আছে যদিও

দূৰত্ব শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবেও প্ৰয়োজনীয় আহিলা-পাতিৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।

(iii) দূৰত্ব শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক শিক্ষা প্ৰদান কৰাৰ ক্ষেত্ৰত উপ-যুক্ত শিক্ষকৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।

(iv) কলেজত বিভিন্ন শৈক্ষিক আ-সামগ্ৰী আছে যদিও দূৰত্ব শিক্ষাৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় কিছু বিভিন্ন সামগ্ৰী যেনে— আত্মশিক্ষা সঁজুলি, ৰেডিঅ', দৃশ্য-শ্ৰাব্য সঁজুলি আদিৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।

(v) আধুনিক যুগৰ লগত সংগতি ৰাখি শিক্ষকসকলৰ বিজ্ঞান-প্ৰযুক্তিবিজ্ঞানৰ সঁজুলিসমূহৰ প্ৰয়োগৰ সম্পৰ্কে জ্ঞাত হব লাগে। যাতে দূৰত্ব শিক্ষাত প্ৰয়োজন হোৱা অৰ্থৱনৰ সঁজুলি সমূহৰ উপযুক্ত প্ৰয়োগ কৰিব পাৰে।

৫.০৩ সামৰণি (Conclusion)

প্ৰস্তাৱিত এ অধ্যয়নৰ সামৰণিত এই কথা উল্লেখ কৰিব পাৰি যে— 'আগমনি অঞ্চলৰ অন্তৰ্গত 'প্ৰগতি কলেজ আগমনি'ত দূৰত্ব শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত বিদ্যমান ক্ষেত্ৰত অলপ সমস্যা দেখা গৈছে। এই সমস্যাবোৰ দূৰৰ বাবে কলেজত সমস্যাবোৰ দূৰৰ বাবে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিব লাগে।

প্ৰস্তাৱিত অধ্যয়নৰ পৰা এই কে সমস্যা দেখা গৈছে

১— দূৰত্ব শিক্ষাৰ্থী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক শিক্ষাৰ প্ৰতি বিশেষ আগ্ৰহী-

কৰি তুলিব নোৱাৰে। যিহেতু এই শিক্ষা ব্যৱস্থা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ আগ্ৰহৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি শিক্ষা প্ৰদান কৰা হয়। আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মনোযোগ নাথাকিলে এই শিক্ষা ব্যৱস্থা ব্যৰ্থ হৈ পৰিছে। কাৰণ — ইয়াত শিক্ষক আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মাজত প্ৰত্যক্ষ সম্পৰ্ক নহয়। গতিকে, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে ইয়াত মনোযোগ নিদিবও পাৰে।

দূৰশিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে কলেজত পুথিভঁৰালৰ ক্ষেত্ৰত সমস্যা অধিক দেখা যায়। এইক্ষেত্ৰত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে প্ৰয়োজনী পুথিভঁৰালৰ ব্যৱস্থাও কৰিব লাগে। যাতে, দূৰশিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক কলেজে প্ৰয়োজনীয় পুথিৰ যোগান ধৰিব পাৰে।

প্ৰস্তাৱিত অধ্যয়নৰ পৰা দেখা যায় কলেজত দূৰশিক্ষাৰ ব্যৱস্থাৰ লগত প্ৰয়োজনীয় বৈজ্ঞানিক সা-সঁজুলিসমূহৰ ক্ষেত্ৰত সমস্যা অধিক দেখা যায়। এইক্ষেত্ৰত কলেজত দূৰশিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে এই সা-সঁজুলিসমূহৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।

গতিকে, প্ৰস্তাৱিত অধ্যয়নটোৰ পৰা পোৱা বিভিন্ন সমস্যাসমূহৰ ওপৰত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰি এইবোৰ সমস্যাৰ বাবে বিভিন্ন ব্যৱস্থা হাতত ল'ব লাগে যাতে ইয়াৰদ্বাৰা দূৰশিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক উপকৃত হয় আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ শৈক্ষিক বিকাশ সাধন কৰিব পাৰে।

31/05/23

BIBLIOGRAPHY

1. Dr. Phunu Das Sharma, Dr. Nirmali Malakar, Dr. Jyo-
- tirani Borah, " Principal of Education".

2. Jatin Baruah, " Assam higher Secondary Education council."

3. Retrived from, http: // Sudhaganga inflinet ac.

4. Retrived from http: " w.w.w. Slialeshare .net.

5. Retrived from. https://as. vikaspedia. in > Education.

APPENDIX-A

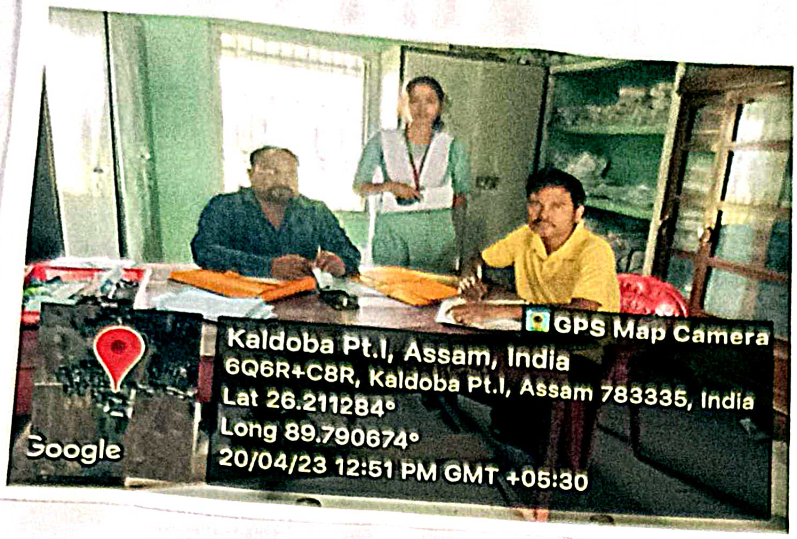

শিক্ষকৰ সৈতে লোৱা দৃশ্য।

পৰ্যবেক্ষণৰ সময়ত শিক্ষাৰ্থীৰ সৈতে লোৱা দৃশ্য।

শিক্ষাৰ্থীৰ সৈতে লোৱা দৃশ্য

APPENDIX – B

শিক্ষক শিক্ষাৰ প্ৰতিষ্ঠানসমূহৰ আহিলাৰ তথ্যৰ বাবে জৰীপৰ প্ৰশ্নসূচী

শিক্ষক শিক্ষাৰ প্ৰতিষ্ঠানসমূহৰ নাম — Pragati College, Agomani

অৱস্থান —

স্থাপিত — 2991

প্ৰধান শিক্ষক/শিক্ষয়িত্ৰীৰ নাম — Dr. Bair Uddin Bepari.

তালিকা	উপ-তালিকা	পৰ্যবেক্ষণ	মন্তব্য
শিক্ষাৰ্থী	মুঠ শিক্ষাৰ্থীৰ সংখ্যা।	252	
	(i) ছাত্ৰৰ সংখ্যা।	142	
	(ii) ছাত্ৰীৰ সংখ্যা।	110	
শিক্ষক	মুঠ শিক্ষকৰ সংখ্যা।	11	
	(i) শিক্ষকৰ সংখ্যা।	9	
	(ii) শিক্ষয়িত্ৰীৰ সংখ্যা।	2	
শিক্ষক শিক্ষাৰ প্ৰতিষ্ঠানসমূহৰ আহিলা-পাতি	(i) প্ৰতিষ্ঠানসমূহৰ ভেটিৰ অৱস্থা।	কেঁচা/পকী	
	(ii) শ্ৰেণীকোঠাৰ সংখ্যা।	যথেষ্ট/নহয়	
	(iii) বিদ্যুতৰ উপলব্ধতা।	আছে/নাই	
	(iv) ডেস্ক – বেঞ্চৰ সংখ্যা।	যথেষ্ট/নহয়	
খোৱাপানী আৰু শৌচাগাৰৰ সুবিধা	(i) ল'ৰা – ছোৱালীৰ বাবে পৃথক পৃথক শৌচাগাৰ উপলব্ধ।	আছে/নাই	
	(ii) খোৱাপানীৰ উপলব্ধতা আৰু নিমখীয়া মিলটাৰৰ ব্যৱস্থা।	আছে/নাই	
পুথিভঁৰাল আৰু শিক্ষণ সামগ্ৰীৰ ব্যৱহাৰ	(i) পুথিভঁৰালৰ ব্যৱস্থা।	আছে/নাই	
	(ii) শিক্ষণীয় সামগ্ৰীৰ উপলব্ধতা।	আছে/নাই	
অন্যান্য সুযোগ সুবিধা	(i) ইউনিফৰ্মৰ ব্যৱস্থা।	আছে/নাই	
	(ii) শিক্ষণীয় সা-সঁজুলিৰ ব্যৱস্থা।	আছে/নাই	

APPENDIX-D

Questionnaire for Distance Education

1. তোমালোকৰ কলেজত দূৰত্ব শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে উপযুক্ত শ্ৰেণী-কোঠাৰ ব্যৱস্থা আছে নে নাই? | আছে | নাই |

2. তোমালোকৰ কলেজত দূৰত্ব শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে উপযুক্ত শিক্ষকৰ ব্যৱস্থা আছে নে নাই? | আছে | নাই |

3. তোমালোকৰ মতে, দূৰত্ব শিক্ষাই ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক শিক্ষাৰ প্ৰতি আগ্ৰহী কৰিব পাৰিছেনে নাই? | হয় | নহয় |

4. তোমালোকৰ মতে, দূৰত্ব শিক্ষাই সমাজৰ সকলো শ্ৰেণীৰ শিক্ষাৰ প্ৰয়োজনসমূহ পূৰণ কৰিব পাৰে নে নাই? | হয় | নহয় |

5. তোমালোকৰ কলেজত দূৰত্ব শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে উপযুক্ত পুথিভঁৰালৰ ব্যৱস্থা আছে নে নাই? | আছে | নাই |

6. তোমালোকৰ মতে, দূৰত্ব শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে কলেজত উপযুক্ত শি
নীয় সঁজুলিৰ ব্যৱস্থা আছে নে নাই? | আছে | নাই |

7. তোমালোকৰ মতে, দূৰত্ব শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক শিক্ষকে শিক্ষাপ্ৰ
ৰাষ্ট্ৰত গৱেষণামূলক কাৰ্যৰ জৰিয়তে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক অভিৰুচি ~~...~~ কৰেনে | হয় | নহয় |

8. তোমালোকৰ ~~...~~ কলেজত দূৰত্ব শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে গৱেষণামূ
কাৰ্যসূচীৰ বাবে দৃশ্য-শ্ৰাব্য সঁজুলিবোৰৰ ব্যৱস্থা আছেনে? | আছে | না |

9. দূৰত্ব শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী হিচাপে তুমি দূৰত্ব শিক্ষাৰ প্ৰতি আগ্ৰহী নে | হয় | নহয় |

10. দূৰত্ব শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ বাবে 'Uniform'ৰ ব্যৱস্থা আছে নে | আছে | |